

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

**Jan Vojtěch Černín z Chudenic – nejvyšší český lovcí
a stavitel zámku Kozel**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Marie Lukešová

Specializace v pedagogice: Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Kilián, Ph.D.

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 28. dubna 2022

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat doc. PhDr. Janu Kiliánovi, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a odborné vedení této práce. Dále děkuji kastelánům a správě zámku Kozel a zámku Nebílovy za poskytnuté rady a informace. V neposlední řadě bych ráda poděkovala také své rodině a všem přátelům, kteří mě podpořili a bez jejichž pomoci by nebylo možné práci dokončit.

Abstrakt

Tato bakalářská práce představuje osobnost Jana Vojtěcha Černína z Chudenic, osvícenského šlechtice, který je znám především jako stavitel zámku Kozel. Práce popisuje život Jana Vojtěcha a zařazuje ho do dobového kontextu. Zaměřuje se především na jeho kariéru apelačního rady a nejvyššího lovčího Českého království, ale zmiňuje také jeho členství v dalších společnostech. Práce obsahuje také shrnutí Černínových rodinných poměrů, celou práci prostupují jeho komplikované příbuzenské vztahy. Důležitou součástí života tohoto šlechtice byly jeho majetkové poměry, především po otci zděděné panství Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice. Do dějin této oblasti se zapsal stavbou klasicistního loveckého zámku Kozel a opravou barokního zámku Nebílovy, čemuž jsou věnovány samostatné kapitoly, ale nastíněna je i historie samotného panství a jiné Černínovo zdejší působení.

Abstract

This bachelor's thesis presents the personality of Jan Vojtěch Černín from Chudenice, an enlightened nobleman who is mainly known as the builder of Kozel Castle. The thesis describes the life of Jan Vojtěch and places it in the context of time. It is primarily focused on his career as an appellate councillor and the highest hunter of the Kingdom of Bohemia, but it also mentions his membership in other societies. The thesis also contains a summary of Černín's family relations and his complicated family relationships permeate the whole text. An important part of this nobleman's life was his property, especially the father-inherited manor Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice. He entered the history of this region by building the classicist Kozel Hunting Castle and repairing the baroque Nebílovy Chateau, which separate chapters are devoted to. The history of the manor itself and other local activities of Černín are also outlined.

Klíčová slova

Černín z Chudenic, panství Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice, zámek Kozel, nejvyšší lovčí, apelační rada, osvícenství, hospodářská korespondence, šlechta v 18. století

Key words

Černín z Chudenic, manor Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice, Kozel Castle, the highest hunter, appellate councillor, Enlightenment, economic correspondence, nobility in the 18th century

Obsah

Úvod	6
1 Rod Černínů z Chudenic.....	9
1.1 Chudenická větev Černínů.....	10
1.2 Heřman Jakub Černín z Chudenic.....	11
2 Jan Vojtěch Černín z Chudenic.....	15
2.1 Od narození po studia.....	15
2.2 Kariéra a působení ve společnosti.....	17
2.2.1 Apelačním radou	17
2.2.2 V úřadu nejvyššího lovčího Království českého.....	18
2.2.3 Rytíř loveckého Řádu sv. Diany	21
2.2.4 Člen svobodných zednářů.....	21
2.3 Rodinné poměry	24
2.3.1 Marie Josefa z Thun-Hohensteinu	24
2.3.2 Eleonora z Hackelberg-Landau.....	26
2.4 Závěr života	27
2.4.1 Černínova poslední vůle	28
2.5 Majetkové poměry Jana Vojtěcha	29
3 Panství Štáhlavy, Nebílovy a Chocence	32
3.1 Historie panství	32
3.2 Jan Vojtěch, pán na Štáhlavech, Nebílovech a Chocenicích.....	34
3.2.1 Příjmy z panství	36
3.2.2 Černínova hospodářská korespondence	38
3.2.3 Zřízení farnosti ve Štáhlavech.....	40
3.3 Stavitelská činnost Jana Vojtěcha	41
3.3.1 Stavba zámku Kozel.....	42
3.3.2 Úprava zámeckého okolí	45
3.3.3 Oprava zámku Nebílovy.....	46
Závěr.....	48
Resumé	51
Seznam pramenů a literatury.....	53

Úvod

Zámky Kozel a Nebílovy patří k nejnavštěvovanějším památkám Plzeňského kraje a v literatuře jim byl věnován už velký prostor. Méně známá je pak osobnost, která se s nimi neodmyslitelně pojí a již oba zámky vděčí za svou dnešní podobu. Osudům hraběte Jana Vojtěcha Černína z Chudenic doposud nebyla žádná publikace věnovaná, ačkoli se jedná o regionálně významnou osobnost, která se zasloužila o zvelebení části jižního Plzeňska.

Volba tématu této bakalářské práce se odvíjela od mého dlouholetého působení v roli sezónního průvodce na státním zámku Kozel u Štáhlav. Doposud nezodpovězené otázky pojící se s osobou zakladatele zámku mě přivedly k vlastnímu bádání. Dosavadní znalost historie zámku byla výhodou, ale nejcennějším aspektem plynoucím z mé průvodcovské činnosti byla možnost častých konzultací s pracovníky správy zámku, kteří mají o této problematice široký přehled, a možnost nahlédnutí do dokumentů, k nimž běžná veřejnost nemá přístup.

Cílem této práce je sepsat ucelený životopis Jana Vojtěcha Černína, který se zaměří i na jeho dosud opomíjená studentská léta, kariérní růst a společenské postavení. Považuji za důležité se této části jeho života věnovat, protože dokresluje jeho životní situaci v době, kdy po otci zdědil rozsáhlé panství, o něž se musel postarat. Dále je mým cílem zaměřit se na Černínovu síť sociálních kontaktů, především na jeho rozsáhlé příbuzenstvo, které v jednotlivých fázích života potkával. Vzhledem k provázanosti těchto vztahů s konkrétními situacemi Černínova působení jim nebude věnována samostatná kapitola, ale bude jimi práce prostoupena skrze ostatní kapitoly. Pro lepší orientaci v komplikovaných rodinných poměrech bude vytvořeno schéma, shrnující a upřesňující tyto vztahy. V neposlední řadě bude pozornost věnována rozsáhlému panství na jižním Plzeňsku, jeho historii a tamějšímu působení Jana Vojtěcha.

Základní informace o osobě Jana Vojtěcha Černína poskytuje průvodcovský sylabus zámku Kozel a rozšiřuje je publikace Pavla Juříka zabývající se rodem Černínů z Chudenic, v níž je několik odstavců věnováno i tomuto šlechtici. V Juříkově publikaci *Czerninové: nezahyneš ani ohněm, ani mečem* jsem narazila na několik faktických chyb, jeho tvrzení tedy pro mě byla pouhým vodítkem, kterým směrem se ve svém bádání mohu vydat. Nejprínosnějším sekundárním zdrojem k osobě hraběte Černína byl článek archiváře Vladimíra Červenky na webových stránkách obce Chválenice. Informace získané z těchto zdrojů jsem

následně ověřovala a rozšiřovala zasazením do kontextu na základě odborné literatury a obohatila jsem je o nové poznatky získané bádáním po archivech.

Očekávání, že stěžejní archiválie k tomuto tématu se budou nacházet v Jindřichově Hradci, kde je uložen *Rodinný archiv Černínů z Chudenic*, se brzy rozplynula. Tamními pracovníky jsem byla odkázána do Státního oblastního archivu v Praze, kde jsou uloženy fondy *Velkostatek Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice a Rodinný archiv Valdštejnů*. Tyto fondy skutečně poskytly cenné prameny k osobě Jana Vojtěcha a jeho majetku, které jsem při zpracování práce využila. Na zmínky o hraběti Černínovi jsem narazila i v dalších archivech, např. v *Rodinném archivu Thun-Hohensteinů*, který je uložen v děčínské pobočce Státního oblastního archivu v Litoměřicích, je uchována korespondence týkající se sňatku Jana Vojtěcha a jeho první manželky Marie Josefy Thun-Hohensteinové. Potřebné bylo také projít matriky týkající se života a smrti hraběte Černína a jeho nejbližších příbuzných, které poskytly další podstatné informace. Dalšími využitými institucemi se staly Archiv Národního muzea se svými genealogickými sbírkami, Archiv Univerzity Karlovy a v něm uložené katalogy posluchačů právnické fakulty, Národní knihovna České republiky, Národní památkový ústav a Státní okresní archiv Plzeň-jih se sídlem v Blovicích. Využito bylo i několik vydaných pramenů v německém jazyce.

Ve stručném zpracování genealogie rodu Černínů bylo čerpáno ze základních publikací vztahujících se k tomuto tématu. Jedná se jak o články a práce již nežijících historiků, jako jsou Zdeněk Kalista či František Tischer, tak o publikace novodobých autorů zabývajících se genealogií, především *Modrá krev* autora Petra Maška. Vzhledem k povaze práce bylo v jejím průběhu využito mnoha různých zdrojů informací, které se týkaly dílčích aspektů Černínova života. Proto práce odkazuje jak na mnohé monografie, tak na několik příspěvků ve sbornících či článků v periodikách, které se zabývají specifitější problematikou.

Významným informačním zdrojem k dokreslení života šlechtice v 18. století na štáhlavsko-nebílovském panství se stala poměrně nová publikace *Štáhlavy – pohled do historie*, zpracovaná kolektivem autorů v roce 2019. Ta sice byla zřejmě zpracovaná z větší části na základě již publikovaných prací, jelikož některé chybné informace převzala, ale byla užitečná především překladem štáhlavského urbáře z roku 1719. Dalším častým zdrojem jsou již zmíněné oficiální internetové stránky obce Chválenice, na nichž je k nalezení mnoho různých článků vztahujících se k okolí této obce, z nichž většinu zpracoval plzeňský historik Jiří Sankot.

Bakalářská práce byla sepsána kombinováním výše zmíněných zdrojů. Na základě cílů, které jsem si na začátku stanovila, je rozdělena do tří hlavních kapitol, které jsou dále členěny podle rozpracovanosti tématu.

Nejkratší první kapitola se stručně věnuje historii významného šlechtického rodu Černínů z Chudenic, zaměřuje se na konkrétní linii rodu – chudenicickou větev, jejímž posledním potomkem byl právě Jan Vojtěch. Pro uvedení do souvislostí a pochopení kontextu je jedna podkapitola věnována Heřmanu Jakubu Černínovi, otci Jana Vojtěcha, který mu po své smrti štářlavsko-nebílovské panství odkázal.

Celá druhá kapitola se zaměřuje na osobnost Jana Vojtěcha. Zachycuje jeho život od narození, přes studijní léta, kariérní postup a jeho sňatky, až po nemoc v závěru života a následné rozloučení s pozemským světem. Podle těchto fází je také kapitola rozčleněna na několik částí, z nichž některé byly nadále rozděleny.

Poslední kapitola se zabývá panstvím Štářlavy, Nebílovy, Chocenice. V první podkapitole je shrnuta poměrně komplikovaná historie těchto tří původně samostatných správních celků. Další část reflektuje působení Jana Vojtěcha na jeho panství, přibližuje finanční situaci vrchnostenské pokladny a z přeložených dopisů vyvozuje možný stav panství v roce 1792. Poslední podkapitola rozebírá Černínovu stavitelskou činnost na panství, která kromě známých zámků Kozel a Nebílovy zahrnovala i některé sakrální stavby ve Štářlavech či Chválenicích.

1 Rod Černínů z Chudenic

Osobnost, jíž se tato práce bude věnovat, pochází z jednoho z nejstarších a nejvýznamnějších českých šlechtických rodů – z rodu Černínů z Chudenic (často také uváděni jako Czerninové z Chudenic¹). Historie rodu se začala psát ve druhé polovině 12. století, kdy je zmíněn první Černín, nejvyšší komoří království Českého, který byl ale později Přemyslem Otakarem I. zbaven úřadu a musel odejít z Čech.² Jeho příbuzní pak měli založit rodové sídlo Chudenice na Klatovsku, které měli nepřetržitě v držení až do roku 1945. Původ černínské linie je spjat se starým českým rodem Drslaviců, z něhož měl vzniknout rod Černínů jako vedlejší větev.³

Rodový erb v průběhu staletí prošel několika změnami. Červeného pole napravo se netýkaly, ale modro-stříbrná polovina byla při povýšení rodu doplněna iniciály Rudolfa, Matyáše a Ferdinanda II., o něco později pak červeným středním štítkem s císařskou korunou a iniciály Ferdinanda III.⁴ S původem jména rodu se pojí několik legend, jedna praví o potomku rodiny, který byl tmavé pleti, jiná o chlapci, jenž jako jediný přežil vpád nepřátel. Měl být ukryt v krbu, tudíž od sazí celý černý. Jeho nálezci pak měli zvolat: „Aj chuděnc, a jak je černý“, což dalo vzniknout jménu Černínové z Chudenic.⁵

Rodokmen Černínů je kvůli nedostatku pramenů bezpečně zaznamenán až od roku 1358, tou dobou ale nebyl rod příliš významný, stáhl se z veřejného dění a pobýval pouze ve svém chudenickém sídle. Na konci 15. století se rod rozdělil na tři linie – radnickou, tasnovickou a chudenickou, z nichž první dvě do konce 17. století zanikly. Z chudenické větve se pak během 16. století vyčlenila další větev – nedrahovická. Ta se stala nejvýraznější linií tohoto rodu, její potomci jako jediní ze všech větví Černínů z Chudenic žijí dodnes.⁶ Nicméně

¹ Tato pravopisná forma se používá velmi často jakožto nejstarší dochovaná. (MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 2. rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0760-X. S. 51.) Dodnes žijící potomci rodu považují právě tento zápis za ten správný. (ČINČEROVÁ, Alena. *Modrá krev: Czerninové. Česká televize* [online]. 2017. [cit. 2021-11-17]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11453913494-modra-krev/414235100141001-czerninove/>.)

² KALISTA, Zdeněk. Královský komoří Černín: 1197–1212. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*. Praha: Společnost přátel starožitností československých, 1928, 26. S. 49, 57.

³ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 2. rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0760-X. S. 51; HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. 1. Praha: Akropolis, 1992. ISBN 80-901020-3-4. S. 37.

⁴ POUZAR, Vladimír. *Almanach českých šlechtických rodů*. Praha: Martin, 1999. ISBN 80-85955-13-X. S. 89.

⁵ KOBLASA, Pavel. *Czerninové z Chudenic: stručné dějiny rodu a schematismus rodových panství*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek, 2000. S. 5.

⁶ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 2. rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0760-X. S. 51–52; HOJDA, Zdeněk, Eva CHODĚJOVSKÁ, Milena HAJNÁ a Alexandra TESÁŘIKOVÁ. *Heřman Jakub Černín na cestě za Alpy a Pyreneje I: Kavalířská cesta českého*

významnějším a mocnějším se rod stal až od 17. století, kdy někteří příslušníci rodu, například Heřman (1576–1651) či jeho prasynovec Humprecht Jan (1628–1682), zastávali vysoké státní funkce.⁷

1.1 Chudenická větev Černínů

Někteří historici tuto linii dále rozdělují na starší a mladší, která někdy bývá označována jako švihovská. Za zakladatele původní chudenické větve se většinou považuje Humprecht Černín z Chudenic na Chudenicích a Švihově, řečený Pobožný († 1601), který na konci 16. století odkoupil od zadluženého rodu Říčanských švihovské panství a zasloužil se o přestavbu chudenické tvrze na zámek. Můžeme se ale setkat i s tvrzením, že starší chudenickou větev založil Humprechtův syn Jan na Nedrahovicích. Během stavovského povstání v letech 1618–1620 se tato černínská linie přidala na stranu císaře na rozdíl od jiných větví rodu.⁸ Toto rozhodnutí v příštích stoletích vedlo k vyššímu postavení příslušníků rodu, kteří byli obsazováni do vysokých státních funkcí. Roku 1629 dosáhli povýšení do panského stavu.⁹

Mladší chudenickou (švihovskou) větev založil Humprechtův syn Adam († 1622), jeho syn Děpolt Protiva († 1660) se rok před svou smrtí dočkal povýšení do stavu svobodných pánů. Za Děpoltova syna Františka Maxmiliána († 1699) se v roce 1678 dostalo chudenické panství do rukou vedlejší nedrahovické větve. Humprecht Jan († 1682) jej odkoupil od zadlužené chudenické linie, aby rodové sídlo nepřipadlo do rukou cizího rodu. Podobně to v roce 1709 dopadlo i se švihovským panstvím, čímž se chudeničtí dostali do nepříznivé majetkové situace. Lépe to však vypadalo s jejich společenskou situací, jelikož roku 1699 byla větev povýšena do hraběcího stavu.¹⁰

šlechtice do německých zemí, Itálie, Francie, Španělska a Portugalska. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014. ISBN 978-80-7422-281-8. S. 35.

⁷ KALISTA, Zdeněk. *Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic: zrození barokního kavalíra*. Praha: Zdeněk Kalista, 1932. S. 17, 29–30.

⁸ Jan Karel Černín z tasnovické větve kvůli svému náboženskému vyznání opustil Čechy. (MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 2. rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0760-X. S. 52.)

⁹ BĚLOHLÁVEK, Miroslav: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, sv. 4., Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985. S. 114, 226, 338; ČERVENKA, Vladimír. Černínové z Chudenic. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. 20. 2. 2016 [cit. 2021-11-17]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/cerninove-z-chudenic/cerninove-z-chudenic-64cs.html>.

¹⁰ JUŘÍK, Pavel. *Czerninové: nezahyneš ani ohněm, ani mečem*. Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7274-0. S. 16–17.

O pokračování rodu se ze čtyř synů Františka Maxmiliána zasloužil pouze Jan Václav († 1739), pražský hejtman, jemuž jeho první manželka hraběnka Marie Terezie z Morzinu přivedla na svět dva syny – Františka Josefa a Heřmana Jakuba.

1.2 Heřman Jakub Černín z Chudenic

Ze zmíněných dvou synů se dospělého věku dožil pouze mladší Heřman Jakub, otec Jana Vojtěcha, jemuž je tato práce věnována. Narodil se v roce 1706 na Švihově, byl císařským tajným radou a komořím a také radou apelačního (odvolacího) soudu. Pobýval v Černínském paláci na pražských Hradčanech, který patřil nedrahovické linii rodu,¹¹ jejíž příslušníci udržovali s chudenickou větví styky. Bohatší nedrahovická tak pomáhala chudší větvi svého rodu, především František Josef (1697–1733) se zasloužil o jmenování Jana Václava do úřadu královského hejtmana Prahy a později finančně podporoval kavalírskou cestu Heřmana Jakuba v letech 1725–1727, při níž navštívil Německo, Nizozemí, Francii a Itálii.¹²

Majetkově na tom Heřman Jakub nebyl zpočátku moc dobře. To se změnilo po brzké smrti jeho příbuzného Františka Antonína z nedrahovické linie Černínů z Chudenic, který mu roku 1739 odkázal panství Štáhlavy a Nebílovy.¹³ Ze smlouvy zaznamenané v roce 1764 do desk zemských, která byla podepsána Heřmanem Jakubem jako kupujícím a Václavem hrabětem von Sinzendorf-Thanhausen jako prodávajícím, vyplývá, že hrabě Černín ke štáhlavsko-nebílovskému panství připojil sousední statek Chocenice. K vlastnímu prodeji panství ale muselo dojít nejpozději roku 1757, jak vyplývá z dokumentů použitých v edici druhého tereziánského katastru.¹⁴

¹¹ Černínský palác v Praze nechal vystavět Humprecht Jan (1628–1682) z nedrahovické větve rodu Černínů z Chudenic. (TISCHER, František. *Hrobky hrabat Černínův z Chudenic*. Jindřichův Hradec: František Tischer (A. Landfrasa syn), 1898. S. 7, 11–12.)

¹² JUŘÍK, Pavel. *Czerninové: nezahyneš ani ohněm, ani mečem*. Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7274-0. S. 17–18; VOKÁČOVÁ, Petra. *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2364-3. S. 440–443.

¹³ Pro Františka Antonína odkoupila od zadluženého Jana Jindřicha Kokořovce z Kokořova štáhlavské panství v roce 1710 jeho matka Antonie Josefa Černínová, rozená z Khünburgu, v roce 1711 k němu přikoupila statek Veselá a v roce 1715 ještě panství Nebílovy od Marie Terezie ze Steinau. (KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy – pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 45; ROŽMBERSKÝ, Petr, Veronika MACHOVÁ a Michal FIALA. *Zámek a tvrz Nebílovy*. 2. upravené a rozšířené vydání. Plzeň: Petr Mikota, 2016. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). ISBN 978-80-87170-45-8. S. 29.)

¹⁴ JUŘÍK, Pavel. *Czerninové: nezahyneš ani ohněm, ani mečem*. Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7274-0. S. 17–18; ROŽMBERSKÝ, Petr a Veronika MACHOVÁ. *Zámek a tvrz v Chocenících*. Plzeň: České Hrady, 2002. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). ISBN 80-86596-08-7. S. 30, 33; KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy - pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 45.

Pravděpodobně v rozmezí let 1764–1776 vznikla dvojice map, které pro Heřmana Jakuba zhotovil zeměměřič desk zemských Jan Antonín Knittl. Mapy zachycují panství Štáhlavy a panství Nebílovy a představují tak významný pramen k bližšímu poznání obou dominií.¹⁵ Z těchto držav hrabě Černín upřednostňoval štáhlavské panství, kde se svou rodinou pobýval. V roce 1762 nechal rozšířit zdejší kapli sv. Vojtěcha na kostel a o 20 let později byla dokončena barokní přístavba původně renesančního štáhlavského zámku. Stavbu v Nebílovech, která byla sice dokončena už za majitelky hraběnky Antonie Josefy Černínové, ale z důvodu statických poruch nebyla obyvatelná, nechával chátrat.¹⁶

Mezi stavitelské činnosti hraběte Heřmana Jakuba se řadí také barokní kostel sv. Martina ve Chválenicích, který nechal postavit v letech 1747–1752. Téhož roku, kdy stavba začala, poněkud náhle zemřela jeho první manželka Marie Ernestina, která byla pohřbena v rodinné hrobce Černínů v katedrále sv. Víta v Praze, což mohlo hraběte přimět k plánu stavby nového kostela a vybudování rodinné hrobky přímo na vlastním panství. Autorem chválenického kostela, jak v roce 1935 objevil a dokázal amatérský regionální historik Josef Vojtěch Šaroch (1893–1988), se stal proslulý barokní architekt Kilián Ignác Dientzenhofer (1689–1752), který ale sám zemřel zřejmě ještě před dokončením stavby.¹⁷ Tato skutečnost pak přidává na pravděpodobnosti Šarochově tezi, že i přestavbu štáhlavského kostela mohl projektovat Dientzenhofer, pakliže hrabě Černín plán realizoval až 11 let po autorově smrti. V tomto případě se ale jedná o dosud neověřené informace.¹⁸

Heřman Jakub byl za svůj život dvakrát ženat. Poprvé si v roce 1740 vzal za manželku zmíněnou Marii Ernestinu hraběnku ze Šternberka (1718–1747), jejich manželství stvrzuje sloup se sochou sv. Jana Nepomuckého, na němž se nachází alianční černínsko-šternberský znak a rok zmiňovaného sňatku. Heřman Jakub jej nechal postavit na hranici tehdejšího

¹⁵ KODERA, Pavel. Mapy panství Štáhlavy a Nebílovy – málo známý pramen k poznání sídel a krajiny jižního Plzeňska v 18. století. In: *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: Albis international, 2007, 42(2). ISBN 978-80-86971-51-3. S. 569–576.

¹⁶ BATĚK, Jaroslav. *Z dějin Štáhlav*. Blovice: Okresní muzeum, 1967. S. 8–9; KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy – pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 59, 82; ROŽMBERSKÝ, Petr, Veronika MACHOVÁ a Michal FIALA. *Zámek a tvrz Nebílovy*. 2. upravené a rozšířené vydání. Plzeň: Petr Mikota, 2016. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). ISBN 978-80-87170-45-8. S. 32.

¹⁷ SANKOT, Jiří. Dientzenhoferův kostel sv. Martina – výstavba, popis, inspirace. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/kostel-sv-martina-fara-a-skola/dientzenhoferuv-kostel-sv-martina-vystavba-popis-inspirace/>; NĚMEC, Miroslav a Jiří SANKOT. Osudy barokního kostela sv. Martina. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/kostel-sv-martina-fara-a-skola/osudy-barokniho-kostela-sv-martina/>.

¹⁸ ŠAROCH, Josef Vojtěch. *Štáhlavské památky* [online]. 1986. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <http://historie.guffoo.cz/index.php?nid=11434&lid=cs&oid=2823435>.

šťáhlavsko-nebílovského panství nedaleko Losiné.¹⁹ Marie Ernestina porodila 5 potomků, přičemž ze tří dcer a dvou synů se dospělosti dožil pouze prvorozený syn Jan Vojtěch, pozdější dědic otcova panství, a nejmladší dcera Marie Antonie Josefa, která se v roce 1767 provdala za Františka Antonína hraběte Des Fours (1730–1822), majitele dvou panství v severovýchodních Čechách (Malý Rohozec a Jílové u Jablonce nad Nisou).²⁰ Dcery Marie Josefa Františka, Marie Anna Johanna a syn Prokop Jan František zemřeli v útlém věku.

Data narození Heřmanových dětí se ale v různých zdrojích liší. Současný internetový zdroj uvádí jako prvního narozeného potomka Marii Annu Johannu (1741), dále Prokopa Jana Františka (1742), Marii Josefu Františku (1743), Marii Antonii Josefu (1744) a jako nejmladšího potomka Jana Vojtěcha, přičemž za datum jeho narození považuje 10. 4. 1746.²¹ Tato posloupnost se jako jediná výrazně odlišuje od ostatních. V genealogické sbírce Archivu Národního muzea pod signaturou H10 najdeme zakreslené rodokmeny s následujícím pořadím a daty: Marie Josefa Františka (1741), Marie Anna Johanna (1742), Marie Antonie Josefa (1744), Jan Vojtěch (4. 1. 1746), Prokop Jan František (1747).²² Stejná data uvádí i Červenka s odkazem na sbírku matrik v Archivu hlavního města Prahy, čímž své stanovisko činí skutečně ověřeným.²³ Juřík ve své publikaci tedy zřejmě mylně uvádí Jana Vojtěcha jako mladšího z bratrů.²⁴ Další odlišná data narození najdeme také v genealogické sbírce Archivu Národního muzea pod signaturou CH4: Marie Antonie Josefa (1745), Jan Vojtěch (19. 4. 1746).²⁵

Heřmanova choť Marie Ernestina zemřela záhy po narození posledního syna roku 1747 v nedožitých 29 letech. V červenci téhož roku se Heřman Jakub Černín znovu oženil. Jeho druhou manželkou se stala tehdy 26letá Marie Barbora hraběnka ze Schaffgotsche (1725–1789), která však Heřmanovi žádné další potomky na svět nepřivedla. I toto manželství je

¹⁹ SANKOT, Jiří. Dientzenhoferův kostel sv. Martina – výstavba, popis, inspirace. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/kostel-sv-martina-fara-a-skola/dientzenhoferuv-kostel-sv-martina-vystavba-popis-inspirace/>.

²⁰ MŽYKOVÁ, Marie a Harald SKALA. *Des Fours: Valdštejnův plukovník a jeho potomstvo*. Praha: Národní památkový ústav, 2012. ISBN 978-80-87104-98-9. S. 91.

²¹ MAREK, Miroslav. GENEALOGY.EU. *Czernin I* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <http://www.genealogy.euweb.cz/bohemia/czernin1.html>.

²² ANM, Sbírká genealogická, sign. H10: Černín z Chudenic.

²³ ČERVENKA, Vladimír. Černínové z Chudenic. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. 20. 2. 2016 [cit. 2021-11-17]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/cerninove-z-chudenic/cerninove-z-chudenic-64cs.html>; AHMP, Sbírká matrik, Kostel sv. Víta, sign. VÍT N5, 1710–1755, s. 504, 515, 538, 555, 565 [online]. Dostupné z: katalog.ahmp.cz/pragapublica/.

²⁴ JUŘÍK, Pavel. *Czernínové: nezahyneš ani ohněm, ani mečem*. Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7274-0. S. 18.

²⁵ ANM, Sbírká genealogická, sign. CH4: Černín z Chudenic-a, Dějiny rodu od hr. Rud. Vratislava z Mitrovic. S. 109–110.

doloženo aliančním znakem rodu Černínů z Chudenic a původně německého rodu Schaffgotschů, který se nachází nad hlavním vchodem do štáhlavského kostela sv. Vojtěcha.

Heřman Jakub hrabě Černín zemřel 14. 11. 1784 v úctyhodném věku 79 let a o dva dny později byl pochován ve zmiňované hrobce chválenického kostela sv. Martina. Tento údaj je znám z chválenické farní kroniky, nicméně v matrice příslušný zápis překvapivě nenajdeme.²⁶ Černínova druhá choť Marie Barbora zemřela o pět let později, roku 1789 v 85 letech v Praze v Kolovratském paláci na Malé Straně, který v roce 1759 koupila a nechala přestavět.²⁷

²⁶ SOkA Plzeň-jih se sídlem v Blovicích, Farní úřad Chválenice, inv. č. 2, s. 2–3. [online]. Dostupné z www.portafontium.eu.

²⁷ VLČEK, Pavel. *Umělecké památky Prahy. Malá Strana*. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0771-7. S. 251, 253; SANKOT, Jiří. Hraběnka Marie Barbora Černínová. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/hrabenka-marie-barbora-cerninova/>.

2 Jan Vojtěch Černín z Chudenic

2.1 Od narození po studia

Jako čtvrtý z pěti Heřmanových dětí se v Praze přibližně na počátku roku 1746 narodil Jan Vojtěch. Podle zápisu v matrice víme, že byl pokřtěn 4. ledna 1746 v katedrále sv. Víta²⁸, ale datum narození jako takové známo není. Křest patřil mezi základní iniciační svátosti, po jejichž udělení bylo dítě začleňováno do církevního a společenského života a jeho důležitost byla tedy vyšší než samotné datum narození, což se zohledňovalo i při zápisu do matriky. Přesný interval mezi dnem narození a rituálem křtu nebyl stanoven, pouze byl omezen na devět dní od narození, záznamy matrik ale dokazují, že toto nařízení nebylo dodržováno.²⁹ Tato skutečnost vede k tomu, že přesné datum narození Jana Vojtěcha nelze stanovit.

Podle matriky zní celé jméno nově narozeného šlechtice Vojtěch Prokop Václav Kašpar Melichar Baltazar Heřman Adam³⁰, což odráží jména českých světců (sv. Vojtěch, Prokop, Václav) a blízkost data narození a křtu ke svátku Tří králů (Kašpar, Melichar, Baltazar). Jméno Heřman zřejmě potomek obdržel od svého otce, ale důvod připojení posledního jména Adam není znám.³¹ Ve výčtu jmen křestních ale chybí jméno Jan, které je uváděno v některých zdrojích (jako Jan Vojtěch je nejčastěji představován v publikacích souvisejících se zámekem Kozel). Důvodem bude pravděpodobně skutečnost, že k tomuto jménu přišel až při biřmování, další církevní svátosti, která následuje po křtu. Věk, kdy dítě přijímalo biřmování, ale také nebyl ustálen, uvádí se rozpětí od sedmého do čtrnáctého roku věku, v případě Jana Vojtěcha by se jednalo o období let 1753–1760. Jisté je, že když se v 26 letech oženil, jméno Jan už používal, dokládá to zápis sňatku v matrice.³² Volbu jména mohl učinit biřmovanec sám, do jaké míry bylo toto rozhodnutí svobodné, ovšem zřejmě nejspíše.³³

²⁸ AHMP, Sběrka matrik, Kostel sv. Víta, sign. VÍT N5, 1710–1755, s. 555 [online]. Dostupné z: katalog.ahmp.cz/pragapublica/.

²⁹ STOKLASOVÁ, Hana. *Katolické přechodové rituály v českých zemích v "dlouhém" 19. století*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2017. ISBN 978-80-7560-076-9. S. 109–111.

³⁰ V původním znění (latinsky) Adalbertus Procopius Wenceslaus Casparus Melchior Balthasar Hermannus Adamus. (AHMP, Sběrka matrik, Kostel sv. Víta, sign. VÍT N5, 1710–1755, s. 555 [online]. Dostupné z: katalog.ahmp.cz/pragapublica/.)

³¹ ČERVENKA, Vladimír. Černínové z Chudenic. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. 20. 2. 2016 [cit. 2021-11-17]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/cerninove-z-chudenic/cerninove-z-chudenic-64cs.html>.

³² SOA v Litoměřicích, Sběrka matrik, sign. Děčín 28/14, s. 42. [online]. Dostupné z: <http://vademezum.soalitomerice.cz/>.

³³ STOKLASOVÁ, Hana. *Katolické přechodové rituály v českých zemích v "dlouhém" 19. století*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2017. ISBN 978-80-7560-076-9. S. 146–149.

Sám se hrabě podepisoval pouze prvním jménem Vojtěch, respektive německy Adalbert, takto tedy nejčastěji figuruje ve starších zdrojích. Vysoký počet Černínových jmen a nesjednocenost zdrojů vedly k tomu, že se setkáváme s několika různými verzemi jeho zkráceného jména. Proto je na zámku Kozel představován jako Jan Vojtěch, ale na zámku Nebílovy jako Vojtěch Prokop.³⁴

O tom, jak mladý Černín trávil své dětství a mládí, máme jen velmi omezené informace. Jak už bylo zmíněno výše, rodina bydlela v Černínském paláci v Praze. Svou vlastní matku Jan Vojtěch neměl šanci poznat, zemřela, když mu byl čerstvě rok. Vychováván proto byl druhou manželkou svého otce Marií Barborou, zároveň vyrůstal vedle své o rok a půl starší sestry Marie Antonie.

Svá studia, která pravděpodobně z velké části absolvoval doma pod dozorem preceptora, dokončil ve svých 22 letech na tehdy velmi oblíbené právnické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity, již navštěvovalo největší množství studentů z řad šlechty ze všech fakult. Dosažení vysokoškolského titulu bylo pro šlechtice lákavé, především díky prestižnosti, která se s titulem pojila. Z důvodu narůstající potřeby řádně vzdělaných právníků v úřadech byla nejlepší volbou právě fakulta právnická.³⁵ Katalogy posluchačů práv z let 1766, 1767 a 1768 bezpečně potvrzují Černínovu přítomnost na hodinách římského, trestního či veřejného práva, dokonce se ve všech případech objevuje na prvním místě seznamů, často s titulem „Illustrissimus“ a doplněním „cum Nota Eminentia“.³⁶

Úspěšné zakončení studia práv dokládá disertační práce z roku 1768, kterou Jan Vojtěch zpracoval na téma „System práva národů“³⁷. Skutečnost, že je práce psána latinsky, jak bylo v 18. století u disertací běžné, dokládá Černínovu dobrou znalost tohoto jazyka.³⁸ Práce z oblasti teorie práva se mimo jiné zabývá válečným právem národů, autor zde s odkazy na

³⁴ S ohledem na to, že se tato práce zabývá Janem Vojtěchem jakožto zakladatelem zámku Kozel, bude nadále používána verze Jan Vojtěch.

³⁵ CERMAN, Ivo. *Šlechtická kultura v 18. století: filozofové, mystici, politici*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978-80-7422-122-4. S. 138; BERÁNEK, Karel. *Dějiny Univerzity Karlovy II: 1622–1802*. Redakce Josef PETRÁŇ, František KAVKA, redaktorka svazku Ivana ČORNEJOVÁ. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-050-5. S. 137, 151–153.

³⁶ AUK, Katalogy posluchačů Karlo-Ferdinandovy univerzity 1755–1882 (1892): Právnická fakulta, inv. č. 156 A 11, 156 A 12, 156 A 13.

³⁷ V původním znění (latinsky) *Systema Juris Gentium*.

³⁸ TRÍŠKA, Josef. *Disertace Pražské univerzity 16.-18. století: Dissertationes Universitatis Pragensis 16.-18. saec.* Praha: Univerzita Karlova, 1977. Knižnice Archivu Univerzity Karlovy, sv. č. 5. S. 142–143.

významného holandského právníka Huga Grotia hovoří o válečných sporech, paktech, o významu demokracie či o mírových smlouvách jakožto prostředcích k ukončování válek.³⁹

2.2 Kariéra a působení ve společnosti

Už v době studií je Jan Vojtěch Černín titulován jako císařský komoří⁴⁰, později i jako tajný rada, stejně jako jeho otec Heřman Jakub. Ačkoli tyto čestné úřady vycházely z původních dvorských funkcí⁴¹, v druhé polovině 18. století už nezahrnovaly skutečnou službu u dvora. Jednalo se o čistě formální hodnosti s reprezentativní funkcí, což jim ale neubíralo na přitažlivosti, neboť dokazovaly příslušnost šlechticů ke dvoru urozeného evropského panovníka.

Hodnost člena tajné rady byla hierarchicky výše než císařský komorník, tudíž je tak hrabě Jan Vojtěch v pramenech označován až v pozdějších letech, ale ještě o stupeň výše stál titul skutečného tajného rady. Hrabě Černín je takto titulován v oznámení o smrti své manželky z roku 1810⁴², což svědčí o přednostním postavení tohoto šlechtice na císařském dvoře. Jakkoli přívlastek „skutečný“ naznačuje faktickou činnost příslušníků tohoto úřadu, i tato funkce byla stále více oslabená a stávala se pouze formální hodností.⁴³ Valenta dokonce zmiňuje, že tyto tituly si musely hraběcí rody zakoupit, přičemž jen hodnost tajného rady měla stát i několik tisíc zlatých. V souvislosti s příslušností k vídeňskému dvoru se očekávala také přítomnost šlechtice na dvoře, což zahrnovalo i účast na plesech, honech, koncertech a dalších finančně náročných záležitostech.⁴⁴

2.2.1 Apelačním radou

Úřednickou kariéru ve funkci rady královského apelačního soudu v Praze započal Jan Vojtěch pravděpodobně po dokončení studia práv. Královská rada nad apelacemi byla zřízena jako odvolací instance nad městskými soudy v roce 1548 Ferdinandem I., ale v průběhu staletí

³⁹ NK ČR, 094 – Staré tisky, sign. 45 C 25 [online]. Dostupné z: aleph.nkp.cz.

⁴⁰ Titul komoří získávali mladí šlechtici po dosažení plnoletosti jmenováním nejvyšším komořím, považovalo se za společenskou povinnost vysoce postavených šlechticů jej mít. (CERMAN, Ivo. *Šlechtická kultura v 18. století: filozofové, mystici, politici*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978-80-7422-122-4. S. 194.)

⁴¹ Císařský komoří (či komorník) původně sloužil v pokojích panovníka, příp. u tabule či v kapli. Tajný rada byl původně hlavním poradním orgánem císaře, co se vnitřní i zahraniční politiky týče. (BŮŽEK, Václav, Josef GRULICH a Zdeněk BEZECNÝ. *Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-062-3. S. 197.)

⁴² ANM, Sbírká genealogická, sign. CH4: Černín z Chudenic-d: výstřižky z novin, parte atd.

⁴³ VOKÁČOVÁ, Petra. *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2364-3. S. 479–480; BŮŽEK, Václav, Josef GRULICH a Zdeněk BEZECNÝ. *Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-062-3. S. 197–199.

⁴⁴ VALENTA, Aleš. *Finanční poměry české šlechty ve druhé polovině 18. století: (chlumečtí Kinští v letech 1740-1770)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-272-0. S. 24–25.

prošla několika změnami. V roce 1644 proběhla rozsáhlá reforma, na jejímž základě vznikla tzv. linecká instrukce, která udávala podobu apelačního soudu v následujícím období⁴⁵. Od této reformy u rady nad apelacemi zasedal prezident a 16 radů jmenovaných panovníkem, z nichž 8 mělo být z panského a rytířského stavu a 8 z řad doktorů práv. Počet radů se ale postupně navyšoval, a tak jich v době, která se týká hraběte Jana Vojtěcha, mělo být až 31.⁴⁶ Z dostupných zdrojů není možné určit, zda byl hrabě Černín na post apelačního rady jmenován pro svůj šlechtický původ, tedy možná i dříve, než dokončil studia, či s ohledem na dosažený právní titul, což by datum počátku úřednické kariéry posouvalo nejdříve na rok 1768. Jisté ale je, že nejpozději se tak stalo v roce 1771, kdy je u příležitosti sňatku v matrice zaznamenán jako Regianum Appellationum actualis Consiliarius, tedy činný rada královského apelačního soudu.⁴⁷

Mezi požadavky na radu apelačního soudu patřilo katolické vyznání, znalost obou zemských jazyků a absolvování přijímací zkoušky. Jeho povinností bylo účastnit se každodenního zasedání soudu, které se nekonalo pouze ve středu, v sobotu, v neděli a o svátcích. Pokud chtěl apelační rada odjet z Prahy, musel zažádat o povolení panovníka. Součástí tohoto postu byl roční plat, jehož výše byla od roku 1628 stanovena na 600 kop míšeňských grošů, k roku 1780 měl plat dosahovat částky 1 500 zlatých, v roce 1790 měl dosáhnout až na 2 000 zlatých ročně.⁴⁸ Poslední zmíněné už se ale týkalo tzv. všeobecného apelačního soudu, nově vzniklé soudní komory, která v roce 1783 nahradila předchozí instituci.⁴⁹ Zda byl hrabě Černín součástí i této nové soudní instituce, není jisté.

2.2.2 V úřadu nejvyššího lovčího Království českého

Patrně nejvyššího bodu své kariéry dosáhl Jan Vojtěch v roce 1790. Tehdy zemřel Jan Karel hrabě Špork, nejvyšší zemský lovčí Království českého (Oberstlandjägermeister), na jehož místo byl hrabě Černín dosazen. Z Palackého výčtu nejvyšších zemských i dvorských

⁴⁵ Tzv. linecká instrukce měla platit až do roku 1783, ale vzhledem k rozšiřování kompetencí apelačního soudu byla průběžně upravována dalšími dodatky a předpisy. (ŠALAK, Boris. *Všeobecný apelační soud v Praze. Právněhistorické studie*. Praha: Karolinum, 2014, **44**(1). ISSN 0079-4929. S. 80–111.)

⁴⁶ ŠALAK, Boris. *Apelační soud v letech 1749 až 1790 (1850)*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce Hojda, Zdeněk. S. 19–23; ŠALAK, Boris. *Všeobecný soud v Praze. Právněhistorické studie*. Praha: Karolinum, 2014, **44**(1). ISSN 0079-4929. S. 80–111.

⁴⁷ SOA v Litoměřicích, Sběrka matrik, sign. Děčín 28/14, s. 42. [online]. Dostupné z: <http://vademecum.soalitomerice.cz/>.

⁴⁸ ŠALAK, Boris. *Apelační soud v letech 1749 až 1790 (1850)*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce Hojda, Zdeněk. S. 19–21; ŠALAK, Boris. *Všeobecný apelační soud v Praze. Právněhistorické studie*. Praha: Karolinum, 2014, **44**(1). ISSN 0079-4929. S. 80–111.

⁴⁹ KŘEPELKOVÁ, Anita. *Apelační soud v Praze, 1548–1783 (1788): inventář*. Praha: Národní archiv České republiky, 1964. S. 3–4. Dostupné také z: <https://vademecum.nacr.cz/>.

úředníků, kde se v následujících letech tento úřad už neobjevuje, můžeme soudit, že Jan Vojtěch hrabě Černín z Chudenic byl vůbec posledním nejvyšším lovčím v Českém království.⁵⁰

Tento dvorský úřad se formoval od konce 12. století a jako jediný přežil až do konce 18. století.⁵¹ K agendě nejvyššího královského lovčího patřilo spravování královských lesů, včetně dalších povinností, které se k pozici správce lesů vztahovaly (např. přidělování penzí lesním zaměstnancům), ale především měl lovčí zajišťovat vhodné podmínky pro císařské hony a lovy a v době návštěvy císaře je přímo organizovat. Zároveň musel vykonavatel této funkce pravidelně udržovat kontakt s jednotlivými loveckými úřady na komorních panstvích a občasně je navštěvovat. Bohatá pracovní náplň vypovídá o časové náročnosti tohoto úřadu, která mu umožnila přetrvat déle než jiným českým královským úřadům, kterých bylo potřeba v podstatě jen při korunovaci.⁵²

Byly to právě lovy a hony, které patřily k oblíbeným zábavám panovníků, postupně pronikaly i do šlechtických řad a stávaly se prostředkem setkávání panovníka a šlechty s poddanými. V 18. století se jednalo o společenskou záležitost vyšších vrstev, která byla mnohdy více zaměřena na mnohé ceremoniály než na samotnou honbu. V případě, že se císař chystal navštívit Čechy, musel se nejvyšší lovčí postarat o organizaci této důležité kratochvíle. Bylo třeba zajistit dostatečné množství lovné zvěře v oborách, funkční zbraně a jiné potřebné vybavení. Dále měl na starosti program lovu i výběr místa konání, s čímž souviselo také zajištění ubytování a stravy pro urozené účastníky.⁵³

V době, kdy funkci nejvyššího lovčího zastával hrabě Leopold Kinský, tedy mezi léty 1751–1760, došlo k výrazným změnám agendy tohoto úřadu. Jakkoli do poloviny 18. století bylo hlavní povinností obstarávání panovnických honů, včetně zajištění dostatku zvěře v lesích, nyní se situace změnila. Do středu zájmu se dostala péče o stav královských lesů kvůli těžbě dřeva a zemědělská výroba na panstvích, kterou bylo nutné chránit snížením stavů zvěře. Tato proměna názorů byla v konečném důsledku důvodem oslabování pozice nejvyššího lovčího. Přispělo k tomu také rozhodnutí Marie Terezie z roku 1767 o propůjčení myslivosti na českých

⁵⁰ PALACKÝ, František, CHARVÁT, Jaroslav a František KRČMA, ed. *Dílo Františka Palackého I.* Praha: L. Mazáč, 1941. S. 404–410.

⁵¹ HRBEK, Jiří. Císařský hon na křivoklátském panství v roce 1721. In: *Rakovnický historický sborník*. Rakovník: Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv Rakovník, 2011, 8. ISBN:978-80-86772-55-4. S. 6–7.

⁵² MARTÍNKOVÁ, Romana, Aleš VALENTA, Veronika VILIMOVSÁ. Úřad nejvyššího lovčího za Leopolda Kinského (1751–1760). In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice: Východočeské muzeum v Pardubicích, 2007, 14. ISBN 978-80-86046-98-3. S. 111–130.

⁵³ Tamtéž.

statcích císařským hodnostářům, což vedlo k závěru období klasických panovnických honů.⁵⁴ Z tohoto lze soudit, že v době úřadování hraběte Jana Vojtěcha Černína se jednalo spíše jen o čestnou funkci, což potvrzuje i zpráva nejvyššího purkrabího Ludvíka hraběte Cavrianiho z 19. března 1790 ohledně jmenování do funkce nejvyššího lovčího: „(...) bylo rozhodnuto, že toto pověření bude v budoucnu považováno pouze za čestné místo (...), aniž by byl kdy oprávněn (hrabě Černín) ovlivňovat celkový dozor nad lesy.“⁵⁵

Od dob zmíněného lovčího Leopolda Kinského se změnily i finanční poměry této funkce. Reskript z března 1751 stanovil: „nejvyšší zemský lovčí, hrabě Leopold Ferdinand Kinský, a kdož po něm přijdou, nebude víc pobírat příslušný mu roční plat, nýbrž dostane k doživotnímu užívání Královskou oboru⁵⁶, les Hvězdy a zarostlý zářez Jeleního příkopu.“⁵⁷ Je ale nutné připomenout, že k honitbě už obory tou dobou nesloužily. V Královské oboře se zvěř nevyskytovala už od válek o rakouské dědictví, v případě obory Hvězda tomu bylo podobně.

Když hrabě Černín získal funkci nejvyššího českého lovčího, patrně nestál o užívání a údržbu těchto obor. Dochované smlouvy dokládají, že v březnu 1790 dohodl pronájem obory Hvězda Janu Auerhannovi a stejně tak Královskou oboru pronajal Bernardu Novákovi.⁵⁸ Ke konci 18. století začaly vznikat myšlenky o zpřístupnění Královské obory veřejnosti po vzoru vídeňského Prateru, který byl pro účely rekreace obyvatel otevřen v roce 1771. Nejvyšší purkrabí Jan Rudolf hrabě Chotek, který tuto událost inicioval, nechtěl čekat, až se post nejvyššího lovčího uvolní, a proto návrh přednesl přímo Černínovi. Tomu se úmysly zamlouvaly, stejně z užívání obor nebyl nikterak nadšen, na Chotkovy plány tedy přistoupil. Podmínkou byl doživotní důchod ve výši částky pronájmu, převzetí smlouvy s Bernardem Novákem a proplacení dříve nakoupeného nábytku. Zemský výbor tyto podmínky přijal, a tak se obora císařským dekretem z roku 1804 skutečně stala veřejně přístupnou.⁵⁹

⁵⁴ Tamtéž, s. 126–140.

⁵⁵ SOA v Praze, Velkostatek Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice, inv. č. 351, kart. č. 2, hr. Vojtěch Černín v úřadu nejvyššího lovčího, 1751–1798.

⁵⁶ Pozdější Stromovka.

⁵⁷ NOVOTNÝ, Antonín. *Královská obora*. Ed. poznámku napsal Vladimír BYSTROV. Praha: Bystrov a synové, 2000. ISBN 80-85980-18-5. S. 109–110.

⁵⁸ SOA v Praze, Velkostatek Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice, inv. č. 351, kart. č. 2, hr. Vojtěch Černín v úřadu nejvyššího lovčího, 1751–1798.

⁵⁹ NOVOTNÝ, Antonín. *Královská obora*. Ed. poznámku napsal Vladimír BYSTROV. Praha: Bystrov a synové, 2000. ISBN 80-85980-18-5. S. 112, 123–124; STEJSKALOVÁ, Jana, Ivana SÍBRTOVÁ a Martin VLASÁK. *Pražské historické zahrady a parky: architektura, dendrologie, památková péče*. Praha: Academia, 2018. Průvodce (Academia). ISBN 978-80-200-2835-8. S. 163–165.

2.2.3 Rytíř loveckého Řádu sv. Diany

S loveckou vášní šlechticů se pojí sdružování do nejrůznějších loveckých řádů, kterých v 17. a 18. století vzniklo několik. Nejznámějším je nepochybně Řád sv. Huberta, jenž založil František Antonín hrabě Špork v roce 1695, tím se ale nebudeme zabývat. Do života Jana Vojtěcha Černína zasáhla totiž jiná lovecká společnost, založená v roce 1779 – Šlechtická společnost Diany lovkyně, římské bohyně lovu.⁶⁰

Príslušnost k této společnosti byla záležitostí prestiže, i když jejím primárním cílem byla podpora nadšenců do lovectví i samotného loveckého umění. V Království českém působila vídeňská větev tohoto řádu, k níž příslušel i Jan Vojtěch. Kdy se tak stalo, nelze přesně říci. Dochovaných zmínek není mnoho, a tak můžeme doložit jen záznam Jana Vojtěcha jako rytíře neapolského královského loveckého Dianina řádu v roce 1813.⁶¹ Spolu s ním byl členem řádu také jeho švagr František Antonín hrabě Des Fours, ale i mnozí další zástupci vysoké šlechty z Českých zemí.⁶²

2.2.4 Člen svobodných zednářů

Významnou roli v životě šlechtického osvícence v 18. století hrálo zednářské hnutí. Především za vlády Josefa II. a Leopolda II. se stalo svobodné zednářství podstatnou součástí prosazování osvícenských myšlenek šlechticů, kteří měli podle zednářských zásad přispívat k šíření tohoto směru, konat charitativní činnost a ctít křesťanství.⁶³ U Jana Vojtěcha Černína tomu nebylo jinak a není divu, členy zednářských lóží byli i mnozí jeho příbuzní. Některý z nich jej k tomuto hnutí také pravděpodobně přivedl, neboť novým členem se mohl stát jedině na základě doporučení některého z aktivních členů. Nabízí se spojitost s rodem Küniglů a jejich klatovskou lóží Sincerité, která byla původně založená v Litoměřicích jako odnož pražské lóže U tří korunovaných hvězd. Sebastian František hrabě Künigl (1720–1783), stoliční mistr, který bývá označován za jednoho ze zakladatelů českého zednářství, byl strýcem Jana Vojtěcha⁶⁴, přinejmenším věkově mu byl blíže ale Sebastianův syn Kašpar Heřman (1745–1814), jenž stál

⁶⁰ KOLÁČNÝ, Ivan. *Řády a vyznamenání Habsburské monarchie*. Praha: Elka Press, 2006. Militaria (Elka Press). ISBN 80-902745-9-5. S. 72.

⁶¹ V původním znění (německy) Ritter des kön. neapolit. Diana Jagdordens. (*Familienkalender auf das gemeine Jahr 1813*. St. Galliklostergebäude: Franz Gerzabeck, 1813. S. 11. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.)

⁶² MŽYKOVÁ, Marie a Harald SKALA. *Des Fours: Valdštejnův plukovník a jeho potomstvo*. Praha: Národní památkový ústav, 2012. ISBN 978-80-87104-98-9. S. 91; KOLÁČNÝ, Ivan. *Řády a vyznamenání Habsburské monarchie*. Praha: Elka Press, 2006. Militaria (Elka Press). ISBN 80-902745-9-5. S. 72.

⁶³ ANTONÍN, Luboš. *Moudrost – síla – krása: zednářské tisky ze zámeckých knihoven v České republice*. Praha: Národní knihovna ČR, 2003. Edice oddělení starých rukopisů a tisků (Národní knihovna České republiky). ISBN 80-7050-416-1. S. 3; CERMAN, Ivo. *Šlechtická kultura v 18. století: filozofové, mystici, politici*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978-80-7422-122-4. S. 156.

⁶⁴ V roce 1745 si vzal za ženu Marii Terezii hraběnkou Černínovou z Chudenic, sestru Heřmana Jakuba.

také vysoko mezi českými svobodnými zednáři, a tak ho mohl do své lóže snadno přivést.⁶⁵ K názoru, že Küniglové mohli do své lóže Černína začlenit, se přiklání i Vladimír Červenka⁶⁶ spolu s kastelánem zámku Nebílov Milanem Fialou⁶⁷, ale z dostupných zdrojů jej nejsme schopni potvrdit. Jisté je, že v publikaci Josefa Volfa, kde nacházíme některá jména členů lóže Sincerité, není hrabě Černín zmíněn.⁶⁸

Jako dalšího z příbuzných Jana Vojtěcha, který byl taktéž významným představitelem svobodných zednářů, zmiňme Vincence hraběte Valdštejn-Vartenberka (1731–1797), jenž byl členem pražské lóže U tří korunovaných sloupů.⁶⁹ Do příbuzenského vztahu s Černínem se ale dostal až v roce 1789, kdy se jeho nejstarší syn hrabě Arnošt Filip (1764–1832) oženil s neteří Jana Vojtěcha hraběnkou Marií Antoníí Františkou Des Fours (1772–1813). Sňatek proběhl na Černínově čerstvě postaveném loveckém zámečku u Štáhlav, o němž se více dozvíme později. Přičte-li se k tomu fakt, že pozdějším dědicem štáhlavského panství byl syn zmíněného páru, můžeme předpokládat, že s rodinou Valdštejn-Vartenberků měl hrabě Černín dobré vztahy.⁷⁰ Rodinný archiv Valdštejnů nám pak poskytuje doklad o nejstarší korespondenci Vincence s Janem Vojtěchem z roku 1787.⁷¹ Nastíněná situace jejich vztahu by tedy také mohla vypovídat o tom, že Černína k zednářství přivedl jeho poněkud vzdálený příbuzný, i když je třeba uvědomit si pozdější časové zařazení.

Mezi příslušníky zednářského hnutí můžeme najít i další z Černínových příbuzných, u nichž lze ale jen těžko posoudit, jak blízký vztah spolu měli. Jednalo se o synovce Černínovy matky Marie Ernestiny Jáchyma hraběte Šternberka (1755–1808), synovce nevlastní matky

⁶⁵ VOLF, Josef. *Zednáři na Klatovsku*. Úvodem, doslovem a poznámkami opatřil Ant. HARTL. Klatovy: nákladem a tiskem Ot. Čermáka, 1938. S. 7, 16, 21.

⁶⁶ ČERVENKA, Vladimír. Černínové z Chudenic. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. 20. 2. 2016 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/cerninove-z-chudenic/cerninove-z-chudenic-64cs.html>.

⁶⁷ FIALA, Milan, Vendula HNOJSKÁ a Hana ŠIŠKOVÁ. *Státní zámek Nebílovy: sylabus 2022*. Národní památkový ústav, 2022. Nepublikováno. S. 9.

⁶⁸ VOLF, Josef. *Zednáři na Klatovsku*. Úvodem, doslovem a poznámkami opatřil Ant. HARTL. Klatovy: nákladem a tiskem Ot. Čermáka, 1938. S. 21–43.

⁶⁹ PODŠKUBKA, Jan. *České svobodné zednářství v průběhu XVIII. století*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2005. Edice oddělení starých rukopisů a tisků (Národní knihovna České republiky). ISBN 80-7050-444-7. S. 247–248.

⁷⁰ NAČERADSKÁ, Petra. *Po stopách Valdštejnů*. Praha: Národní památkový ústav, ©2020. ISBN 978-80-7480-152-5. S. 102–103.

⁷¹ SOA v Praze, Rodinný archiv Valdštejnů, inv. č. 3503, sign. III-1/14, kart. č. 49, Vincenc z Valdštejna, obdržené dopisy, 1787.

Jana Vojtěcha hraběte Arnošta ze Schaffgotche (1742–1825) či o Černínova švagra Václava hraběte Thun-Hohensteina (1737–1796).⁷²

Po nahlédnutí do pramenů zjistíme, že přeci jen najdeme hraběte Jana Vojtěcha Černína zmíněného v seznamech členů zednářské lóže, ale nejedná se ani o jednu ze zmíněných, nýbrž o pražskou lóži U tří korunovaných hvězd. Zápis obsahuje informaci o zasvěcení nového člena v roce 1772 do druhého a třetího stupně, tedy tovaryš a mistr.⁷³ Přípravný učednický stupeň⁷⁴ byl patrně přeskočen, což sice nebylo běžné, ale ani zcela výjimečné.⁷⁵ Historici dále uvádějí, že je hrabě Černín jako člen této lóže doložen v letech 1782, 1783, 1785 a 1791 a připojují informaci, že je zaznamenán jako nový člen lóže Pravda a jednota u tří korunovaných sloupů, ovšem datum se neuvádí.⁷⁶ Tato lóže vznikla až v roce 1786 po vydání zednářského patentu Josefa II., který vedl ke snížení celkového počtu lóží, a tudíž k jejich slučování, což ohraničuje Černínovu příslušnost k této lóži roky 1786 a 1794, v němž zednáři ukončili v Čechách své působení.⁷⁷

Na setkáních lóže U tří korunovaných hvězd se pravděpodobně vídal se svým bratrancem Kašparem Heřmanem Küiniglem (1745–1814), který je v týchž letech jako člen této lóže také doložen. Stejně tomu je s již zmíněným švagrem Václavem z Thun-Hohensteinu.⁷⁸ Z předchozích řádků lze jen těžko posoudit, kdo byl tím, jenž Jana Vojtěcha k zednářství přivedl, ale jisté je, že tato jeho působnost ho v životě značně ovlivnila. Ostatně každý se o tom může přesvědčit návštěvou Černínových zámků, kde se zednářská symbolika projevila ve výmalbě.

⁷² PODŠKUBKA, Jan. *České svobodné zednářství v průběhu XVIII. století*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2005. Edice oddělení starých rukopisů a tisků (Národní knihovna České republiky). ISBN 80-7050-444-7. S. 213, 230–231, 238.

⁷³ V původním znění (německy) Geselle, Meister.

⁷⁴ V původním znění (německy) Lehrling.

⁷⁵ AHMP, Zednářské lóže U Tří korunovaných hvězd a U Tří korunovaných sloupů v Praze, inv. č. 1, (1734) 1772–1784 (1799), s. 8. [online]. Dostupné z: katalog.ahmp.cz/pragapublica/.

⁷⁶ PODŠKUBKA, Jan. *České svobodné zednářství v průběhu XVIII. století*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2005. Edice oddělení starých rukopisů a tisků (Národní knihovna České republiky). ISBN 80-7050-444-7. S. 102.

⁷⁷ CERMAN, Ivo. *Šlechtická kultura v 18. století: filozofové, mystici, politici*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978-80-7422-122-4. S. 161–164.

⁷⁸ PODŠKUBKA, Jan. *České svobodné zednářství v průběhu XVIII. století*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2005. Edice oddělení starých rukopisů a tisků (Národní knihovna České republiky). ISBN 80-7050-444-7. S. 159, 238.

2.3 Rodinné poměry

2.3.1 Marie Josefa z Thun-Hohensteinu

První manželkou Jana Vojtěcha Černína z Chudenic se stala Marie Josefa z Thun-Hohensteinu, Narodila se a pokřtěna byla stejně jako její budoucí manžel v lednu 1746. Křest proběhl 29. ledna v kostele sv. Mikuláše v Praze na Malé Straně, rodina totiž bydlela nedaleko v Thunovském paláci. Marie Josefa se narodila jako desátá z celkem 24 potomků Jana Josefa hraběte z Thun-Hohensteinu (1711–1788), její matkou byla první manželka hraběte Jana Josefa Marie Kristýna z Hohenzollern-Hechingenu (1715–1749).⁷⁹

Kromě paláce v Praze vlastnil otec této rozrostlé rodiny mnoho statků v severních a východních Čechách, včetně severočeského Děčína, kde také s rodinou občasně pobýval na zdejším zámku. A právě v kapli děčínského zámku proběhla 7. srpna 1771 svatba Marie Josefy s hrabětem Janem Vojtěchem Černínem. Tohoto okamžiku se vlastní matky novomanželů nedožily, ale na svatbě byli patrně přítomni otcové se svými stávajícími ženami. V případě Heřmana Jakuba Černína šlo o jeho druhou manželku Marii Barboru, Jan Josef z Thun-Hohensteinu měl po svém boku poslední choť Alžbětu Hennigerovou, rozenou ze Seebergu (1729–1800).

Sňatek jim dosvědčil František Antonín hrabě Des Fours, ženichův švagr, který se pravděpodobně účastnil i spolu se svou ženou Marií Antonii, Černínovou sestrou. Druhým svědkem byl Václav Petr svobodný pán Dobřenský z Dobřenicz (1710–1783).⁸⁰ Ten byl ženat s Marií Annou rozenou Des Fours (1705–1765), která byla s prvním svědkem Františkem Antonínem vzdáleně příbuzná.⁸¹ Zvykem ale bylo si volit svědky z řad blízkého příbuzenstva či z okruhů přátel, z čehož lze soudit, že Václav Petr Dobřenský z Dobřenic patřil mezi přátele novomanželů.⁸²

⁷⁹ AHMP, Sběrka matrik, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N8, 1722–1765, s. 117 [online]. Dostupné z: katalog.ahmp.cz/pragapublica/; MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 2. rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. 330 s. ISBN 80-204-0760-X. S. 280.

⁸⁰ SOA v Litoměřicích, Sběrka matrik, sign. Děčín 28/14, s. 42. [online]. Dostupné z: <http://vademecum.soalitomerice.cz/>; DOBŘENSKÝ Z DOBŘENIC, Jan Maxmilián. *Z Dobřenic je cesta dlouhá*. 3. opr. a dopl. vyd. Havlíčkův Brod: Hejkal, 1996. ISBN 80-901646-8-4. S. 71–72.

⁸¹ MŽYKOVÁ, Marie a Harald SKALA. *Des Fours: Valdštejnův plukovník a jeho potomstvo*. Praha: Národní památkový ústav, 2012. ISBN 978-80-87104-98-9. S. 202.

⁸² STOKLASOVÁ, Hana. *Katolické přechodové rituály v českých zemích v "dlouhém" 19. století*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2017. ISBN 978-80-7560-076-9. S. 191.

Stejně jako otec Jana Vojtěcha i on sám nechal manželství zaznamenat aliančním znakem rodů obou novomanželů, který najdeme vyobrazen například na zámku Kozel či na budově chválenické fary.

Rodinný archiv Thun-Hohensteinů v Děčíně uchovává korespondenci týkající se tohoto sňatku. Dopisy jsou psány jak Janem Vojtěchem, tak jeho otcem Heřmanem Jakubem, jeden z dopisů je podepsán také Marií Barborou, manželkou Heřmana Jakuba. Některé další jsou pak psány vrchnostenským zaměstnancem Černínů Františkem Schwabem. Adresátem těchto dopisů bude zřejmě Jan Josef Thun-Hohenstein, otec nevěsty. Dopisů je v příslušné složce celkem 22 a jistě mohou být zajímavým pramenem k tomuto sňatku, který je možné do budoucna prozkoumat podrobněji.⁸³

Jakožto příslušnice vysoké aristokracie se silným katolickým vyznáním byla Marie Josefa Černínová nositelkou Řádu hvězdového kříže, vysokého dámského šlechtického řádu, který byl (podobně jako u mužů císařský komoří) reprezentativním znakem vysokých šlechtičen.⁸⁴

Po boku svého manžela strávila Marie Josefa celý zbytek života. Jejich manželství ovšem nebylo obdařeno potomkem, a tak jejich bezdětný vztah končí po bezmála 39 letech smrtí urozené hraběnky Černínové. Stalo se tak 7. června roku 1810 v půl osmé večer po přijetí svátostí umírání v Praze na Malé Straně, kde se konala také zádušní mše. Příčinou smrti 64leté hraběnky byla vodnatelnost následkem ztvrdnutí jater, jak uvádí úmrtní oznámení. Dále je uvedeno, že tělo zesnulé bude pohřbeno v kryptě farního kostela ve Chválenicích vedle tchána Marie Josefy hraběte Heřmana Jakuba Černína.⁸⁵ Jakmile však ovdovělý hrabě Jan Vojtěch dostavěl nový hřbitov ve Štáhlavech, nechal manželčiny ostatky převézt do hrobky nově postavené kaple Povýšení sv. Kříže.⁸⁶

⁸³ SOA v Litoměřicích, Rodinný archiv Thun-Hohensteinů, Klášterec, sign. D 16.

⁸⁴ ANM, Sběrka genealogická, sign. CH4: Černín z Chudenic-d: výstřižky z novin, parte atd; KOLÁČNÝ, Ivan. *Řády a vyznamenání Habsburské monarchie*. Praha: Elka Press, 2006. Militaria (Elka Press). ISBN 80-902745-9-5. S. 137.

⁸⁵ ANM, Sběrka genealogická, sign. CH4: Černín z Chudenic-d: výstřižky z novin, parte atd.; AHMP, Sběrka matrik, Kostel P. Marie Vítězné, sign. PMV Z1, 1784–1810, s. 93 [online]. Dostupné z: katalog.ahmp.cz/pragapublica/.

⁸⁶ SOKA Plzeň-jih se sídlem v Blovicích, Farní úřad Chválenice, inv. č. 2, s. 5. [online]. Dostupné z www.portafortium.eu; KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy – pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 95.

2.3.2 Eleonora z Hackelberg-Landau

Hrabě Černín věděl, že na něm stojí pokračování chudenické větve rodu, a tak se po smrti své první milované manželky i přes svůj vyšší věk oženil znovu, nicméně zřejmě pouze z naděje na zachování rodové linie. Druhou vyvolenou se stala Marie Eleonora z Hackelberg-Landau, dcera svobodného pána Rudolfa Josefa (1764–1830), prezidenta dolnorakouské zemské vlády. Eleonoru jako první ze sedmi dětí porodila 14. května 1786 Marie Kristýna, rozená Clary-Aldringen (1768–1820)⁸⁷, která byla příbuzná s rodinou Thun-Hohensteinů, tedy vzdáleně i s první manželkou hraběte Černína.⁸⁸

Svatba již 66letého Jana Vojtěcha s tehdy 26letou svobodnou paní Eleonorou proběhla v srpnu roku 1812 ve Štýrském Hradci. Naděje, které do sňatku hrabě Černín vkládal, se ovšem nenaplnily. Téměř čtyřleté manželství končí Černínovou smrtí a bez potomků. Ačkoli některé (především internetové) zdroje uvádí, že Eleonora měla Černínovi porodit dceru, informace není ověřená a vzhledem k chybně uvedenému možnému roku narození 1803 je také nepravděpodobná.⁸⁹

Druhá žena Jana Vojtěcha se rok po svatbě stala dámou Řádu hvězdového kříže, po smrti svého manžela pobývala ve Vídni a od roku 1837 v Praze.⁹⁰ Byla o 40 let mladší než její muž a přibližně o tento věkový rozdíl jej také přežila. Zemřela jako 73letá vdova, která se už znovu neprovdala, v Praze na Novém Městě dne 29. června 1858 v 7 hodin večer po přijetí nejsvětějších svátostí. Dva dny po pohřbu na Malostranském hřbitově, který se konal 1. července, se zádušní mše za zesnulou hraběnkou Eleonoru sloužila v novoměstském kostele sv. Jiljí.⁹¹

⁸⁷ SCHÖNFELD, Ignaz Ritter von. *Adels-Schematismus des österreichischen Kaiserstaates*. 1. Erster Jahrgang. Schaumburg: Anton Strauss, 1824. S. 145. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

⁸⁸ Marie Kristýna byla dcerou Leopolda Clary-Aldringena (1736–1800) a jeho první manželky Emanuely Marie Vratislavové z Mitrovic (1732–1761). Leopold si po smrti Marie Emanuely vzal za ženu Marii Walburgu z Thun-Hohensteinu (1743–1795), která byla starší sestrou Černínovy první ženy Marie Josefy. (LEUPOLD, Karl Friedrich Benjamin. *Allgemeines Adels-Archiv der österreichischen Monarchie: Des ersten Theils*. 2. Wien: Bei Franz Anton Hoffmeister, k. k. priv. Musik- Kunst- und Buchhändlern, 1789. S. 202. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.)

⁸⁹ MAREK, Miroslav. GENEALOGY.EU. *Czernin 1* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <http://www.genealogy.euweb.cz/bohemia/czernin1.html>; ČERVENKA, Vladimír. Černínové z Chudenic. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. 20. 2. 2016 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/cerninove-z-chudenic/cerninove-z-chudenic-64cs.html>;

⁹⁰ ČERVENKA, Vladimír. Černínové z Chudenic. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. 20. 2. 2016 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/cerninove-z-chudenic/cerninove-z-chudenic-64cs.html>.

⁹¹ ANM, Sbíрка genealogická, sign. CH4: Černín z Chudenic-d: výstřižky z novin, parte atd.

2.4 Závěr života

Jak se dozvídáme z parte Jana Vojtěcha, v němž jeho choť Eleonora podává zprávu o smutné smrti svého váženého manžela, hrabě zemřel 2. června 1816 ve 12 hodin na svém štáhlavském panství, zřejmě na zámku Kozel, na němž nejčastěji pobýval, po přijetí všech svátostí.⁹² Těmito pohřebními svátostmi, které jsou zmíněny i v úmrtních oznámeních Černínových manželek, jsou myšleny úmrtní rituály, které byly pro křesťanskou společnost v okamžiku umírání velmi důležité. Umírajícímu pomáhaly na cestě za spásou a pozůstalým vyrovnat se se smrtí blízké osoby. Součástí bylo především poslední pomazání, včetně zpovědi a přijetí eucharistie.⁹³

Pravidlem bylo, že než byl nebožtík pohřben, zůstával v místě úmrtí (v případě Jana Vojtěcha na zámku) z důvodu ujištění o smrti a do kostela byl přenesen až po 48 hodinách. Před uložením do hrobu se sloužila zádušní mše, která se od té běžné příliš nelišila.⁹⁴ Z Černínova parte vyplývá, že měl být pohřben do nově postavené kaple vedle své první manželky Marie Josefy 5. června odpoledne, tedy až 3 dny po svém úmrtí. Zádušní obřady podle všeho proběhly 6., 7. a 8. června ve farním kostele ve Štáhlavech a 6. června také v pražském kostele Panny Marie Sněžné.⁹⁵

Podobně jako tomu bylo v případě data křtu Jana Vojtěcha, i v otázce jeho úmrtí panuje neshoda v pramenech, konkrétně v tom, v jakém věku se s pozemským světem rozžehnal. Na základě znalosti data jeho křtu se můžeme snadno dopočítat, že hrabě Černín zemřel několik měsíců po oslavě 70. roku svého věku. Potom je ale zarážející, že úmrtní oznámení uvádí jeho věk v době smrti 72 let⁹⁶, matrika zase 71 let⁹⁷. Možným vysvětlením může být skutečnost, že Jan Vojtěch byl sice pokřtěn na začátku roku 1746, ale narozen mohl být i na konci roku předcházejícího. Za předpokladu, že se nezohledňovala konkrétnější data (měsíce a dny), ale pouze roky, by mohl být jeho věk stanoven na 71 let, jako to uvádí příslušná matrika. Údaj v parte o 72. roku věku si ale nelze vysvětlit jinak, než že se jedná buď o faktické pochybení, nebo o překlep.

⁹² Tamtéž.

⁹³ STOKLASOVÁ, Hana. *Katolické přechodové rituály v českých zemích v "dlouhém" 19. století*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2017. ISBN 978-80-7560-076-9. S. 194–196.

⁹⁴ Tamtéž, s. 197–198.

⁹⁵ ANM, Sbíрка genealogická, sign. CH4: Černín z Chudenic-d: výstřižky z novin, parte atd.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ SOA v Plzni, Sbíрка matrik, sign. Štáhlavy 06, s. 7. [online]. Dostupné z: www.portafontium.eu.

Jako příčinu úmrtí parte uvádí hnisání plic⁹⁸, v matrice je uveden latinský termín vomica pulmonum⁹⁹, přeložený jako absces plic. Tento zastaralý název, který se objevuje v dobových dokumentech, by mohl odkazovat na onemocnění tuberkulózou, jež byla v 19. století velmi rozšířená.¹⁰⁰ Vzhledem k dané dobové situaci je třeba dodat, že to nelze říci s jistotou, neboť na počátku 19. století ještě lékaři nebyli schopni od sebe rozeznat různé problémy spojené s plicemi. Jisté ale je, že onemocnění plic Jana Vojtěcha v posledních letech jeho života negativně ovlivňovalo. Ačkoli v druhé polovině 19. století už lékaři zjistili, že mají co do činění s nakažlivou, ale léčitelnou nemocí, na začátku 19. století ji ještě považovali za dědičnou a nevléčitelnou. Byla považována především za nemoc chudé vrstvy obyvatel, ale výskyt mezi vrstvami vyššími také nebyl výjimkou. Plicní onemocnění se projevovalo dlouhodobě především celkovou pohublostí a bledostí, typické byly také horečky a kašel.¹⁰¹ Tyto informace nám alespoň částečně poskytují obrázek o posledních letech života hraběte Černína, která se nesla v duchu těžkého onemocnění.

2.4.1 Černínova poslední vůle

Nedílnou součástí závěru života každého křesťana bylo sepsání testamentu, který měl být vlastnoručně napsán ideálně s dostatečným předstihem, což se hraběti Janu Vojtěchovi podařilo.¹⁰² Své poslední pořízení, jak byla také závěť dobově nazývána, sepsal ve Štáhlavech 23. června 1815, tedy téměř rok před svou smrtí. Sám také v úvodu píše: „*Písmo svaté a zkušenost mne poučují, že smrt jest jistá, ale hodina její nejistá, a proto jsem se rozhodl ještě při zdravém rozumu učiniti následující poslední pořízení, abych zabránil všem sporům, které by se mohly přihoditi po mé smrti.*“¹⁰³ Testamentárními svědky, kteří listinu podepsali, byli Ferdinand Heirowsky, Johann Adalbert Trzebitzky a Albert Billek.¹⁰⁴

⁹⁸ V původním znění (německy) Lungeneiterung. (ANM, Sbírká genealogická, sign. CH4: Černín z Chudenic-d: výstřížky z novin, parte atd.)

⁹⁹ SOA v Plzni, Sbírká matrik, sign. Štáhlavy 06, s. 7. [online]. Dostupné z: www.portafontium.eu.

¹⁰⁰ LIBRARY OF THE SURGEON-GENERAL'S OFFICE (U.S.). *Index-catalogue of the Library of the Surgeon-General's Office, United States Army: Authors and subjects*. VIII. Washington: Government Printing Office, 1887. S. 401. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

¹⁰¹ RÁBOVÁ, Šárka Caitlín. *Kulturní reflexe tuberkulózy v českých zemích 1800-1945*. Praha: Academia, 2018. Studentské práce. ISBN 978-80-200-2774-0. S. 11, 20, 44–46, 66–67.

¹⁰² KRÁL, Pavel. *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2002. Monographia historica. ISBN 80-7040-463-9. S. 15–18.

¹⁰³ V původním znění (německy) „*Nachdem mich die heilige Schrift und Erfahrung überzeugt, dass der Tod sicher, die Stunde aber unsicher sein, so habe ich mich bei gesunder Vernunft entschlossen, folgende letztwillige Anordnung zu machen, um allen Streitigkeiten vorzubeugen, die sich nach meinem Ableben ereignen könnten.*“

¹⁰⁴ SOA v Praze, Rodinný archiv Valdštejnů, inv. č. 3627, sign. III-21/12, kart. č. 69, Albrecht Černín z Chudenic, poslední vůle, 1815.

Černínova závěť slouží nejen jako významný pramen k poznání jeho sociálních kontaktů a příbuzných, se kterými měl dobrý vztah, ale také ke zjištění jeho majetku, který pozůstalým odkázal. Po prvním bodu, v němž poroučí svou duši Bohu, dále Jan Vojtěch zmiňuje, že chce být pohřben po boku své zesnulé manželky Marie Josefy v kapli štáhlavského hřbitova a kdy se mají ve farním kostele sloužit mše za něj i za zesnulé z jeho nejbližšího okolí.¹⁰⁵

Hrabě Černín pak přistupuje k finančnímu dědictví, z něhož odkazuje 200 zlatých blíže nespécifikovanému chudobinci a institutu invalidů, poddaným svého panství Štáhlavy, Nebílovy a Chocence 1 500 zlatých a obci Netunice 2 000 zlatých, které mají být mezi poddané rozděleny. Dále odkazuje peněžní a hmotné dary členům své rodiny. Jeho švagr František Antonín hrabě Des Fours zdědil dva brilantové prsteny, jeho dceři, tedy Černínově neteři, Luise Des Fours (1770–1847) má být vypláceno 2 000 zlatých ročně, dětem již zesnulého synovce Vojtěcha Clary-Aldringena (1778–1809), příbuzného ze strany Marie Josefy, rozené z Thun-Hohensteinu¹⁰⁶, dokonce 20 000 zlatých. Nezapomněl ani na svého křestního kmotra Vojtěcha Müllera, jemuž má být vyplacena jistina v hodnotě 8 000 zlatých. V druhé polovině závěti se věnuje svým služebníkům a úředníkům, kterým zajistil doživotní penzi a možnost svobodné volby místa, kde budou sloužit nadále.¹⁰⁷

2.5 Majetkové poměry Jana Vojtěcha

Část závěti týkající se dědictví statků Jana Vojtěcha je nepochybně tou nejdůležitější, z níž lze poskládat Černínovy majetkové poměry. Nejpodstatnějším dílem jeho nemovitého majetku bylo rozsáhlé panství Štáhlavy, Nebílovy a Chocence, kterému je věnována následující kapitola. Jan Vojtěch panství dědictvím rozděluje, protože Štáhlavy a Nebílovy odkázal svému prasynovci hraběti Kristiánu Valdštejn-Vartenberkovi (1794–1858) a nejmenší část Chocence dcerám svého synovce Josefa Vratislava z Mitrovic (1763–1830) – Josefíně

¹⁰⁵ Konkrétně ve farním kostele ve Štáhlavech se mají sloužit tři po sobě jdoucí dny mše za něj, v plzeňském farním kostele pak dvě mše za jeho matku Ernestinu († 1747), za jeho sestru Antonii († 1805) jedna mše a za jeho nevlastní matku Barboru († 1789) pět mší týdně. (SOA v Praze, Rodinný archiv Valdštejnů, inv. č. 3627, sign. III-21/12, kart. č. 69, Albrecht Černín z Chudenic, poslední vůle, 1815.)

¹⁰⁶ Vojtěch Clary-Aldringen byl syn Leopolda Clary-Aldringena (1736–1800) a jeho druhé manželky Marie Walburgy, rozené z Thun-Hohensteinu (1743–1795), která byla starší sestrou Černínovy první ženy Marie Josefy. (LEUPOLD, Karl Friedrich Benjamin. *Allgemeines Adels-Archiv der österreichischen Monarchie: Des ersten Theils*. 2. Wien: Bei Franz Anton Hoffmeister, k. k. priv. Musik- Kunst- und Buchhändlern, 1789. S. 202. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.)

¹⁰⁷ SOA v Praze, Rodinný archiv Valdštejnů, inv. č. 3627, sign. III-21/12, kart. č. 69, Albrecht Černín z Chudenic, poslední vůle, 1815.

Marii (1802–1881) a Gabriele Antonii (1804–1880), které byly v té době ještě velmi mladé.¹⁰⁸ Panství byla ale značně zadlužená, a tak se s dědictvím statků pojilo i placení dluhů, jež mezi dědice rozdělil. Kristián Valdštejn-Vartenberk, dědic štáhlavsko-nebílovského panství, měl uhradit dvě třetiny dluhu, zbylá jedna třetina padla na dědičky panství chocenického.¹⁰⁹

Dalším majetkem, který hrabě vlastnil, bylo panství se zámkem Donaudoř poblíž Ybbsu v Dolních Rakousích. Koupil jej roku 1809 od hraběnky Eleonory Clam a držel jej až do své smrti. Odkázal ho svému vzdálenému strýci knížeti Fridrichu Hohenzollern-Hechingenovi (1793–1819), který ho ale kvůli své předčasné smrti příliš dlouho nedržel.¹¹⁰ Schweickhardt von Sickingen píše, že za hraběte Černína byla zámecká zahrada olemována dvěma skleněnými domy s nejušlechtlejšími a nejvzácnějšími rostlinami. Po smrti knížete Hohenzollern-Hechingena bylo panství prodáno, a tak tamní oranžerii koupil císař František I.¹¹¹

Co se týče majetku, který Jan Vojtěch vlastnil v době smrti, je seznam takto kompletní. Nesmíme ale zapomenout na nemovitosti, které hrabě prodal ještě před svou smrtí. K nim se řadí panství se zámkem Puchberg v Horních Rakousích a nedaleký dům ve městě Wels. Panství, ležící jihozápadně od Lince, vlastnil do své smrti v roce 1801 Anton z Unkrechtsbergu, který zemřel bez dědiců, a tak byl původně renesanční zámek s panstvím určen k prodeji. Jan Vojtěch ho tedy koupil roku 1802 a držel ho nejpozději do roku 1814. Zmíněný dům ve Welsu mu patřil až do roku 1815, kdy připadl místnímu úřadu.¹¹²

Poslední nemovitostí, která Janu Vojtěchu Černínovi po nějakou dobu patřila, byl dům č. p. 386 v Praze na Malé Straně¹¹³. V době, kdy jej hrabě Černín kupoval, se ještě jednalo o domy dva. Nejprve tedy koupil po předchozím majiteli Karlu Josefu hraběti Morzinovi

¹⁰⁸ Josef Antonín Vratislav z Mitrovic byl ženat s Marií Gabrielou Des Fours (1771–1840), jež byla dcerou Černínovy sestry Marie Antonie. (MŽYKOVÁ, Marie a Harald SKALA. *Des Fours: Valdštejnův plukovník a jeho potomstvo*. Praha: Národní památkový ústav, 2012. ISBN 978-80-87104-98-9. S. 201.)

¹⁰⁹ SOA v Praze, Rodinný archiv Valdštejnů, inv. č. 3627, sign. III-21/12, kart. č. 69, Albrecht Černín z Chudenic, poslední vůle, 1815.

¹¹⁰ SCHILLING, Gustav. *Geschichte des Hauses Hohenzollern in genealogisch-fortlaufenden Biographien aller seiner Regenten*. Leipzig: Friedrich Fleischer, 1843. S. 252–253. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

¹¹¹ SCHWEICKHARDT VON SICKINGEN, Franz Xaver. *Darstellung des Erzherzogtums Oesterreich unter der Enns, durch umfassende Beschreibung aller Ruinen, Schlösser, Herrschaften, Städte, Märkte, Dörfer, Kotten etc. etc. topographisch-statistisch-genealogisch-historisch bearbeitet und nach bestehenden vier Kreisvierteln gereiht, Zwölfter Band, Viertel Ober-Wienerwald*. 12. Wien: Aus J.B. Wallishauser's Buchdruckerei, 1838. S. 97–101. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

¹¹² PILLWEIN, Benedikt. *Geschichte, Geographie und Statistik des Erzherzogtums Oesterreich ob der Enns und des Herzogtums Salzburg, Dritter Theil: Der Hausrueckreis*. 3. Linz: Quandt, 1843. S. 419, 438. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

¹¹³ Dnešní Rohanský palác, sídlo Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

(1717–1783) větší nově přestavěný dům, tzv. Tyrolovský, a ten druhý, taktéž přestavěný, tzv. Ottovský, přikoupil roku 1792. Původně plánoval stavby propojit na návrh Ignáce Jana Nepomuka Palliardiho (1737–1821), významného českého architekta, který už pro hraběte Černína pracoval na štáhlavsko-nebílovském panství. Z plánu velké přestavby ale na čas sešlo, jsou doloženy jen nejnútnejší úpravy, včetně zřízení stájí v menším z domů v roce 1794. Ke skutečnému spojení obou budov došlo až roku 1796, kdy už přestavbu ale řídil jiný pražský architekt Josef Zobel (1746–1814). Dlouho však Černín v přestavěném paláci nebydlel, už po třech letech od přestavby ho v roce 1799 prodal Petru Bironovi, vévodu kuronskému (1724–1800), po němž jej velmi brzy zdědila jeho dcera Marie Pavlína, čerstvě provdaná z Hohenzollern-Hechingenu (1782–1845).¹¹⁴

¹¹⁴ VLČEK, Pavel. *Umělecké památky Prahy. Malá Strana*. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0771-7. S. 487–488.

3 Panství Štáhlavy, Nebílovy a Chocenice

V rámci majetku hraběte Jana Vojtěcha Černína z Chudenic máme tu čest seznámit se s jedním z nejrozsáhlejších panství na Plzeňsku v 18. století. Je ale potřeba si stručně připomenout, že tomu tak nebylo po celou dobu historie tohoto za Černína sjednoceného velkostatku.

3.1 Historie panství

Nejstarší dějiny těchto tří statků by bylo pochopitelně nutné vyložit odděleně, ale s ohledem na potřeby tohoto textu nemusíme sahat do tak daleké historie. Štáhlavské okolí bylo až do poloviny 15. století rozdrobené, tudíž o štáhlavském panství jako takovém můžeme hovořit až od dob majitelů Doupovců z Doupova, kteří jednotlivé díly poskládali v jeden celek a postavili zde tvrz. Štáhlavy drželi do roku 1539, kdy je prodali Jiřímu Kokořovci z Kokořova († 1584). Součástí kromě vsi, dvora a tvrze byl také již zpusťlý hrad Lopata a vsi Štáhlavice, Nezavětice, Sedlec, Lhůta, Neslívy, Nezvěstice, Raková a Nevid.¹¹⁵

Za Jiřího Kokořovce byly ke Štáhlavům poprvé připojeny Chocenice. V roce 1561 mu totiž Zdeněk ze Šternberka prodal svou část panství Zelená Hora, k němuž náležel Starý Plzenec s pustým hradem Radyně a mimo jiné také ves Chocenice. V té době se z původně malého statku poprvé stalo rozsáhlejší a díky dobrému hospodaření majitele i prosperující panství.¹¹⁶ Batěk díky tomu za skutečného zakladatele štáhlavského dominia považuje právě Jiřího Kokořovce, který se stal dokonce nejbohatším rytířem tehdejšího Plzeňského kraje.¹¹⁷ Po jeho smrti se o dědictví rozdělili synové – Karel (1552–1605) získal Štáhlavy s Plzencem a okolím a druhý syn Jan obdržel zbytek otcova panství, včetně Chocenic, a tak byly opět od Štáhlav odděleny. Později se na Chocenicích usadil Janův syn Kryštof († 1630) a vybudoval zde pozdně renesanční tvrz, čímž se ze vsi stal skutečný statek.¹¹⁸

Na Nebílovech se během 16. století vystřídala řada majitelů. Nejprve tu sídlili Nebílovští z Drahobuze, kteří si zde zřídili pozdně gotickou tvrz a drželi panství do roku 1555.

¹¹⁵ BATĚK, Jaroslav. *Z dějin Štáhlav*. Blovice: Okresní muzeum, 1967. S. 7–8.

¹¹⁶ ROŽMBERSKÝ, Petr a Veronika MACHOVÁ. *Zámek a tvrz v Chocenících*. Plzeň: České Hrady, 2002. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). ISBN 80-86596-08-7. S. 12–14.

¹¹⁷ BATĚK, Jaroslav. *Z dějin Štáhlav*. Blovice: Okresní muzeum, 1967. S. 8.

¹¹⁸ ROŽMBERSKÝ, Petr a Veronika MACHOVÁ. *Zámek a tvrz v Chocenících*. Plzeň: České Hrady, 2002. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). ISBN 80-86596-08-7. S. 14–16.

Poté zde krátce působil majitel Ladislav Běšín z Běšin a následoval rod Hradištských z Hořovic, kteří připojili Nebílovy ke svému nedalekému panství Hradiště u Blovic.¹¹⁹

Tou dobou už byl držitelem štáhlavského dominia Jiřího syn Karel Kokořovec z Kokořova, jenž nechal na návsi Štáhlav vystavět novou renesanční tvrz v místě pozdějšího barokního zámku a roku 1587 přikoupil ves Poříčí.¹²⁰ Karlova manželka Mariana, rozená ze Svárova, koupila v roce 1604 od Hradištských statek s tvrzí Nebílovy, čímž je poprvé spojila se Štáhlavy v jedno panství. Takto spojený statek vydržel pouze do roku 1624, kdy si synové již zesnulého Karla Kokořovce majetek rozdělili tak, že Jiřímu Petrovi zůstaly Štáhlavy a Kryštofu Karlovi Nebílovy.¹²¹

Dějiny statků se tak v tomto bodě rozešly. Po tom, co se na Nebílovech vystřídali Kokořovci z Kokořova s pány Engely z Engelsflussu a na Štáhlavech několik generací Kokořovců, se panství znovu propojilo. V roce 1685 prodal Arnold Alois svobodný pán Engel z Engelsflussu Nebílovy i s nedávno přikoupenými Netunicemi aktuálnímu majiteli štáhlavského panství Janu Jindřichu Kokořovci z Kokořova. Ale ani toto spojení nemělo dlouhého trvání. Jan Jindřich nebyl dobrý hospodář, a tak byl nucen panství prodat. V naději, že situace ještě půjde zachránit, prodal nejprve v roce 1706 (některé zdroje uvádí i rok 1705) statek Nebílovy, ale ani tento krok jeho finanční situaci nepomohl vyřešit.¹²² Byl tedy nucen odprodat i zbylé štáhlavské panství, což učinil roku 1710. Tím skončila téměř dvě století dlouhá éra Kokořovců na Štáhlavech, při níž stihli zalesnit velkou část území, postavit renesanční sídlo a kapli sv. Vojtěcha, založit pivovar či započít s těžbou železné rudy.¹²³

Nebílovské panství od Kokořovců koupil nejvyšší polní maršál Adam Jindřich hrabě ze Steinau (1653–1712) za 110 tisíc zlatých. Dominium tehdy zahrnovalo Nebílovy s renesanční tvrzí, Žákavu, Kornatice, Borek, Losinou, Chválenice, Milínov, Želčany, Olešnou a části vsí Předenic, Střížovic a Zdemyslic. Hrabě ze Steinau sice Nebílovy vlastnil jen krátce, ale i přesto se do jejich historie významně zapsal, a to především výstavbou barokního zámku.

¹¹⁹ ROŽMBERSKÝ, Petr, Veronika MACHOVÁ a Michal FIALA. *Zámek a tvrz Nebílovy*. 2. upravené a rozšířené vydání. Plzeň: Petr Mikota, 2016. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). ISBN 978-80-87170-45-8. S. 13–19; SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království Českého: Díl 13, Plzeňsko a Loketsko*. Ilustroval Karel LIEBSCHER, ilustroval Vojtěch KRÁL Z DOBRÉ VODY. V Praze: F. Šimáček, 1905. S. 86.

¹²⁰ BATĚK, Jaroslav. *Z dějin Štáhlav*. Blovice: Okresní muzeum, 1967. S. 8.

¹²¹ ROŽMBERSKÝ, Petr, Veronika MACHOVÁ a Michal FIALA. *Zámek a tvrz Nebílovy*. 2. upravené a rozšířené vydání. Plzeň: Petr Mikota, 2016. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). ISBN 978-80-87170-45-8. S. 23.

¹²² Tamtéž, s. 24–25.

¹²³ BATĚK, Jaroslav. *Z dějin Štáhlav*. Blovice: Okresní muzeum, 1967. S. 8–9; VELKOVÁ, Alice. *Krutá vrchnost, ubozí poddani?: proměny venkovské rodiny a společnosti v 18. a první polovině 19. století na příkladu západočeského panství Štáhlavy*. Praha: Historický ústav, 2009. ISBN 978-80-7286-151-4. S. 46–47.

Započal ji v podstatě ihned po koupi panství, ale jejího dokončení se už nedočkal. Zemřel roku 1712 a své nebílovské panství odkázal dceři Marii Terezii, provdané z Vrtby (1691–1766).¹²⁴

Druhou a větší část kokořovského dominia – Štáhlavy – odkoupila za 260 tisíc zlatých Antonie Josefa hraběnka Černínová, rozená z Khünburgu (1687–1755), vdova po nejvyšším pražském purkrabí Heřmanu Jakubu Černínovi (1659–1710) z nedrahovické větve rodu. Zamýšlela jej pro svého čerstvě narozeného syna Františka Antonína (1710–1739), ale do jeho plnoletosti panství spravovala sama. Po roce ke štáhlavskému panství připojila malý statek Veselá, který koupila za 14 tisíc zlatých od Zikmunda rytíře ze Schirnding. Nakonec přikoupila i Nebílovy od zmíněné Marie Terezie z Vrtby, rozené ze Steinau, čímž už definitivně vytvořila spojené panství Štáhlavy-Nebílovy.¹²⁵

František Antonín se panství ujal ve svých 20 letech, ale nenadále zemřel již v roce 1739 a štáhlavsko-nebílovské panství odkázal vzdálenému příbuznému z chudenické větve Černínů Heřmanu Jakubovi, o jehož osudu vypráví už první kapitola. Stručně připomeňme, že hrabě rozšířil panství o statek Chocenice, přestavěl štáhlavskou kapli na kostel, nechal postavit kostel ve Chválenicích a zasloužil se o barokní přístavbu zámku ve Štáhlavech. Panství držel až do své smrti roku 1784, kdy jej přenechává svému synu Janu Vojtěchu hraběti Černínovi.

3.2 Jan Vojtěch, pán na Štáhlavech, Nebílovech a Chocenicích

Když Jan Vojtěch panství po svém otci zdědil, zahrnovalo tři původně oddělené statky. Panství dohromady představovalo kolem 50 vsí, dvorů a dalších míst, jmenovitě Štáhlavy, Štáhlavice, Nezavětice, Nezvěstice, Veselá, Sedlec, Lhůta, Nevid, Starý Plzenec, Radyně, Kamínky, Hájek, Raková, Nebílovy, Žákava, Prusiny, Kornatice, Nebílovský Borek, Netunice, Losiná, Chválenice, Želčany, Olešná, Milínov, část Předenic, Mešna, Strážovic a Zdemyslic, Chocenice, Jarov, Zhůř, Bzí, Dražkov, Újezd, Únětice, Kotousov, Komorno, V chalupách, Cihelna, Vůsí, Hluboká, Dolní mlýn, Chalupy, Velehrad, Hegerovy chalupy a Nový mlýn.¹²⁶

¹²⁴ ROŽMBERSKÝ, Petr, Veronika MACHOVÁ a Michal FIALA. *Zámek a tvrz Nebílovy*. 2. upravené a rozšířené vydání. Plzeň: Petr Mikota, 2016. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). ISBN 978-80-87170-45-8. S. 25–29.

¹²⁵ KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy – pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 45; BATĚK, Jaroslav. *Z dějin Štáhlav*. Blovice: Okresní muzeum, 1967. S. 9.

¹²⁶ SCHALLER, Jaroslav. *Topographie des Königreichs Böhmen: darinn alle Städte, Flecken, Herrschaften, Schlösser, Landgüter, Edelsitze, Klöster, Dörfer, wie auch verfallene Schlösser und Städte unter den ehemaligen und jetzigen Benennungen samt ihren Merkwürdigkeiten beschrieben werden. Pilsner Kreis. Neunter Theil*. 9. Praha a Vídeň: in der von Schönfeldschen Handlung, 1788. S. 87–92. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

Vzhledem k všeobecně panujícímu názoru, že novověká šlechta svým panstvím nevěnovala příliš pozornosti, ačkoli tvořila hlavní zdroj jejích příjmů, je pochopitelné, že i v případě hraběte Jana Vojtěcha Černína a jeho velkého dominia vycházeli badatelé a historici z předpokladu, že se na svém panství hrabě příliš nezdržoval a více času trávil v Praze či na cestách. Z kapitoly o Černínových majetkových poměrech už víme, že dům v Praze vlastnil jen do roku 1799, z čehož lze soudit, že se v hlavním městě nadále trvale nezdržoval. Tuto hypotézu podporují i zápisy z knihy žádostí z let 1790–1805, která obsahuje veškeré žádosti vyřizované vrchnostenským úřadem, a tedy i hrabětem samotným, včetně data a místa vyřízení odpovědi na žádost, což nám předkládá ucelenější obraz o tom, kde Černín trávil nejvíce času.¹²⁷

Ze záznamů vyplývá, že na panství se zdržoval mnohem častěji na zámku v Nebíloveh než na zámku štáhlavském. Nejčastěji jsou ale odpovědi na žádosti lokalizovány na čerstvě vystavěný Lesní zámek, později nazývaný Kozel. Překvapivá bude i datace těchto „kozelských“ odpovědí, neboť z nich plyne, že zámek nesloužil šlechtě pouze v letních měsících, jak se historici většinou domnívají, nýbrž i v měsících zimních.¹²⁸

Kromě odpovědí na žádosti vyřízených ze sídel na panství Štáhlavy, Nebílovy a Chocence najdeme v knize žádostí i takové, které byly vyřizovány v době Černínovy nepřítomnosti na dálku. Jako místo odpovědi se tedy objevuje město Wels v Horních Rakousích, o němž už víme, že zde hrabě vlastnil dům, nebo nedaleký zámek Puchberg, který mu též patřil.¹²⁹ V únoru roku 1799 se zřejmě na jedné ze svých cest pohyboval v bavorském Pasově a zápis z prosince 1805 dokládá jeho pobyt v Praze.¹³⁰

Detailnější rozbor žádostí této dochované knihy poskytuje práce Jana Hajšmana, který po jejich studiu dospěl k závěru, že navzdory panujícím negativním představám o šlechtické vrchnosti patřil Jan Vojtěch Černín k té vrstvě osvícené aristokracie, která už si nezakládala na vykořisťování svých poddaných, ale naopak se jim snažila spravedlivě zajistit co možná nepřijatelnější životní podmínky.¹³¹ Potvrzují to i dnešní obyvatelé Štáhlav, kteří si už

¹²⁷ SOA v Praze, Velkostatek Štáhlavy, Nebílovy, Chocence, inv. č. 50, Kniha poddaných a vyřízených žádostí, 1790–1805.

¹²⁸ Např. odpověď na žádost č. 148 byla udělena z Lesního zámku 21. ledna 1797. (SOA v Praze, Velkostatek Štáhlavy, Nebílovy, Chocence, inv. č. 50, Kniha poddaných a vyřízených žádostí, 1790–1805, žádost č. 148.)

¹²⁹ V těchto místech se dle zápisů zdržoval v roce 1805. (SOA v Praze, Velkostatek Štáhlavy, Nebílovy, Chocence, inv. č. 50, Kniha poddaných a vyřízených žádostí, 1790–1805, žádosti č. 796, 809, 843, 844.)

¹³⁰ SOA v Praze, Velkostatek Štáhlavy, Nebílovy, Chocence, inv. č. 50, Kniha poddaných a vyřízených žádostí, 1790–1805, žádosti č. 330, 855.

¹³¹ HAJŠMAN, Jan. Kniha žádostí: Netradiční pohled do života na štáhlavském panství na přelomu 18. a 19. století. In: *Jižní Plzeňsko: Historickovlastivědný sborník muzea jižního Plzeňska v Blovicích*. Blovice: Muzeum Jižního Plzeňska v Blovicích, 2007, 5. S. 24–38. ISBN 978-80-86596-92-1.

pochopitelně Černína pamatovat nemohou, ale o dobrých vztazích šťáhlavských obyvatel s vrchností tu zřejmě díky ústní tradici pořád vědí.

3.2.1 Příjmy z panství

„Žil nákladným životem kavalíra. Zachované účty za jeho osobní potřeby jsou přehlídkou nemalých vydání za udržování ušlechtilých koní, za nákladné hostiny, za drahé obleky a doplňky k nim, za veselé hony a daleké cesty.“¹³² Tak popisují život Jana Vojtěcha Naňková se Seidlem. V závěru doplňují, že příjmy ze šťáhlavsko-nebílovského panství nemohly veškeré tyto náklady pokrýt.¹³³

Jaroslav Schaller ve své dobové práci popisuje, že hrabě Černín měl příjmy především ze železáren a ze zemědělství, které bylo na jeho panství zčásti průměrné, zčásti však patřilo k elitní vrstvě.¹³⁴ Žádný urbář, který by pomohl tuto situaci velkostatku z konce 18. a začátku 19. století zmapovat, hrabě Jan Vojtěch zhotovit nenechal. Pomoci může urbář šťáhlavsko-nebílovského panství z roku 1719, který nechala zhotovit tehdejší majitelka, respektive správkyně Antonie Josefa hraběnka Černínová.¹³⁵ Dle něj se tehdy ve Šťáhlavech nacházel pivovar, palírna, hospodářský dvůr, mlýn s pilou, ovčín, pekárna a panský hostinec na návsi, v němž bychom našli masné krámy.¹³⁶ Pivovar se sladovnou byly tehdy i v Nebílovech, ale hraběnka se rozhodla nevyužívat je k původním účelům, nýbrž jako sýpku a koňské stáje. Pivovar byl sice později obnoven a fungoval do počátku 19. století, ale kdy k opětovnému uvedení do provozu došlo, bohužel není známo.¹³⁷

Další informace o panství z doby bližší hraběti Janu Vojtěchovi poskytuje tereziánský katastr z roku 1757, který zachycuje stav panství za Heřmana Jakuba Černína, otce Jana

¹³² NAŇKOVÁ, Věra, Vladimír Jan SEDLÁK a Bohumír LIFKA. *Kozel u Šťáhlav: státní zámek a okolí*. Praha: Čedok, 1954. S. 2.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ SCHALLER, Jaroslav. *Topographie des Königreichs Böhmen: darinn alle Städte, Flecken, Herrschaften, Schlösser, Landgüter, Edelsitze, Klöster, Dörfer, wie auch verfallene Schlösser und Städte unter den ehemaligen und jetzigen Benennungen samt ihren Merkwürdigkeiten beschrieben werden. Pilsner Kreis. Neunter Theil. 9.* Praha a Vídeň: in der von Schönfeldschen Handlung, 1788. S. 88. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

¹³⁵ SOA v Praze, Velkostatek Šťáhlavy, Nebílovy, Chocenice, inv. č. 6, Urbář panství Šťáhlavy-Nebílovy, 1719. Pro potřeby této práce bude vycházeno především z překladu částí urbáře obsažených v publikaci KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Šťáhlavy – pohled do historie*. Šťáhlavy: obec Šťáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8, případně také z publikace ROŽMBERSKÝ, Petr, Veronika MACHOVÁ a Michal FIALA. *Zámek a tvrz Nebílovy*. 2. upravené a rozšířené vydání. Plzeň: Petr Mikota, 2016. Zapomenuté hrady, tvrže a místa (Petr Mikota). ISBN 978-80-87170-45-8.

¹³⁶ KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Šťáhlavy – pohled do historie*. Šťáhlavy: obec Šťáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 135.

¹³⁷ ROŽMBERSKÝ, Petr, Veronika MACHOVÁ a Michal FIALA. *Zámek a tvrz Nebílovy*. 2. upravené a rozšířené vydání. Plzeň: Petr Mikota, 2016. Zapomenuté hrady, tvrže a místa (Petr Mikota). ISBN 978-80-87170-45-8. S. 30–31.

Vojtěcha, například výnos z výroby piva. Pivovar při zámku ve Štáhlavech založili už Kokořovci patrně v roce 1624 a až do roku 1829 byl ve správě vrchnosti. V roce 1719 se v něm uvařilo 1344 sudů piva a vydělalo se víc než 9 069 zlatých a 35 krejcarů, kdežto v roce 1757 se uvádí přes 1416 sudů ročně a dani podrobený výnos z piva činil 5 665 zlatých a 20 krejcarů.¹³⁸ Z tohoto porovnání plyne, že přinejmenším v období mezi roky 1719–1757 cena sudu piva na štáhlavském panství klesala, ačkoli prodeje mírně stouply.

Úkolem panského pivovaru bylo zásobovat hostince po celém panství, protože nakupovat pivo ze sousedství bylo zakázané.¹³⁹ V případě černínského dominia se jednalo o hospody v obcích Štáhlavy, Žákava, Nebílovy, Starý Plzenec a Chocenice.¹⁴⁰ Aleš Valenta uvádí, že pivovarnictví přinášelo barokní vrchnosti nejvyšší výnosy.¹⁴¹ V případě štáhlavského panství tomu tak mohlo také být, vezmeme-li v úvahu úpadek tamního železářství v polovině 18. století. Za hraběte Jana Vojtěcha už ale železářny vynášely mnohonásobně víc než pivovarnictví, což uvádím níže.

Dalším příjmem do vrchnostenské pokladny byl výnos z chovu ovcí pro vlnu. Ovčiny se podle tereziánského katastru nacházely ve Štáhlavech, Sedlci, Hájku, Nezvěsticích, Žákavě, Kornaticích, Nebílovech, Netunicích, Nebílovském Borku, Rakové, Veselé a Kamínkách.¹⁴² Toto odvětví je zdokumentované i v době majitele Jana Vojtěcha Černína. Existuje totiž soupis počtu ovcí v jednotlivých dvorech a obcích jeho panství z roku 1813, který vypracoval tehdejší ředitel velkostatku Štáhlavy Michael Seidl. Z tabulky se dozvídáme, že se na panství nacházelo celkem 7 870 ovcí, z nichž nejvíce jich bylo v sedleckém a štáhlavském ovčíně.¹⁴³ Za předpokladu, že tereziánský katastr i tabulka Michaela Seidla obsahují úplné informace,

¹³⁸ KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy – pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 69; BURDOVÁ, Pavla, Dagmar CULKOVÁ, Eliška ČÁŇOVÁ, Marie LIŠKOVÁ a František RAJTORAL, ed. *Tereziánský katastr český: Svazek 3, Dominikál*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra ČSR, 1970. Edice berních katastrů českých, moravských, slezských, 4. S. 344, 346.

¹³⁹ VALENTA, Aleš. *Lesk a bída barokní aristokracie*. České Budějovice: Veduta, 2011. ISBN 978-80-86829-62-3. S. 38–39.

¹⁴⁰ BURDOVÁ, Pavla, Dagmar CULKOVÁ, Eliška ČÁŇOVÁ, Marie LIŠKOVÁ a František RAJTORAL, ed. *Tereziánský katastr český: Svazek 3, Dominikál*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra ČSR, 1970. Edice berních katastrů českých, moravských, slezských, 4. S. 346; KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy – pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 135.

¹⁴¹ VALENTA, Aleš. *Lesk a bída barokní aristokracie*. České Budějovice: Veduta, 2011. ISBN 978-80-86829-62-3. S. 38–39.

¹⁴² BURDOVÁ, Pavla, Dagmar CULKOVÁ, Eliška ČÁŇOVÁ, Marie LIŠKOVÁ a František RAJTORAL, ed. *Tereziánský katastr český: Svazek 3, Dominikál*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra ČSR, 1970. Edice berních katastrů českých, moravských, slezských, 4. S. 346.

¹⁴³ KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy – pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 79.

docházíme k závěru, že během druhé poloviny 18. či na počátku 19. století ve velkostatku zanikl chov ovcí v Nebílovském Borku a naopak v Plzenci a Nevidu s chovem někdy v tomto rozmezí započali.

Odvětví, které za hraběte Jana Vojtěcha významně vzrostlo, bylo železářství. První hutě a hamry založili pro dobré podmínky v okolí již Kokořovci v 16. století v Sedlci. Od té doby byla výroba pozastavena během třicetileté války a po opětovném vzestupu v druhé polovině 17. a na začátku 18. století nastal druhý úpadek železářského odvětví na Štáhlavsku ve 40. a 50. letech 18. století.¹⁴⁴ Opětovné oživení a zvyšování výroby nastalo mezi léty 1780–1790, kdy se produkce železa v Sedlci oproti roku 1753 více než zdvojnásobila.¹⁴⁵

Skutečný nárůst nastal ale až na přelomu 18. a 19. století. Z pramenů víme, že v roce 1809 bylo prodáno více než čtyřnásobně větší množství železa než před dvaceti lety, a tak za tento úspěšný rok putovalo do pokladny Jana Vojtěcha až 60 000 zlatých čistého zisku. Dokud bylo panství v rukou hraběte Černína, další vzestup už nenastal, výroba se držela přibližně na stejné úrovni. K dalšímu násobně většímu rozvoji došlo až za nových majitelů Valdštejn-Vartenberků.¹⁴⁶

V neposlední řadě je třeba zmínit lesní hospodářství štáhlavsko-nebílovského panství, které také úzce souvisí se sedleckými železárnami, v nichž se topilo dřevěným uhlím získávaným právě těžbou z okolních lesů. Těžba dřeva ale spadala pod správu lesního úřadu, jemuž nechal hrabě Jan Vojtěch na počátku 19. století ve Štáhlavech postavit samostatnou empírovou budovu přímo naproti kostelu.¹⁴⁷ V kozelských lesích pak také nechal zřídit oboru a jízdní stezku, o nichž bude řeč později.¹⁴⁸

3.2.2 Černínova hospodářská korespondence

Střípky ze situace štáhlavského velkostatku na konci 18. a počátku 19. století poskytují hospodářská korespondence Jana Vojtěcha, uchovaná ve Státním oblastním archivu v Praze, které doposud nebyla věnována větší pozornost. První dopis, který v příslušné složce najdeme,

¹⁴⁴ Tereziánský katastr uvádí, že v polovině 18. století už z železného hamru v Sedlci neplynul žádný příjem, ale zůstával udržován pouze pro obživu zaměstnaných. (BURDOVÁ, Pavla, Dagmar CULKOVÁ, Eliška ČÁŇOVÁ, Marie LIŠKOVÁ a František RAJTORAL, ed. *Tereziánský katastr český: Svazek 3, Dominikál*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra ČR, 1970. Edice berních katastrů českých, moravských, slezských, 4. S. 346.)

¹⁴⁵ PÁV, Jaroslav. *Zaniklé železářny v povodí Úslavy*. Vydáno ve spolupráci s Okresním muzeem Plzeň-jih v Blovicích a firmou dr. Jaroslav Hrdina Plzeň: Plzeň, 1995. S. 110–116.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 119–120.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 123.

¹⁴⁸ KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy – pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 90, 118–122.

se zabývá problémy štáhlavského pivovaru, je adresován štáhlavskému hospodářskému úřadu a odesílal jej sám hrabě Černín 8. února 1792 z Prahy. Můžeme předpokládat, že hrabě tou dobou na svém panství příliš nepobýval, jelikož se v dopise nejednou odkazuje na informace, které má od svého zplnomocněnce.¹⁴⁹ Jak už víme z kapitoly o jeho majetkových poměrech, chystal v té době přestavbu svých domů na Malé Straně za účelem jejich propojení, měl tedy zrovna důležitější záležitosti v hlavním městě.

Problémy, které se v pivovaru za jeho nepřítomnosti vyskytly, byly tři. První se týkal kvality piva, na niž si zřejmě někdo stěžoval. Na jejím základě rozhodl Černín o změně vyměření sudů piva, „(...) *aby odstranil všechny výmluvy pro současného i budoucího sládka, kterými by mohl omlouvat horší kvalitu piva, což zapříčiniti mohl vlastní vinou.*“¹⁵⁰ O špatné kvalitě piva jakožto častém zdroji poddanských stížností mluví i Valenta, nebyla to tedy otázka pouze pivovaru ve Štáhlavech.¹⁵¹

Za druhé se Jan Vojtěch rozepisuje o tom, že ačkoli udělil svému zplnomocněnci pravomoc činit svévolná opatření ohledně změn pivovarských pomocníků, není mu lhostejno, že jeho rozkazy nebyly uposlechnuty. Problém byl zřejmě v tom, že úřad připustil zaměstnání třetího pomocníka, o němž byl hrabě přesvědčen, že není potřebný. Jakkoli zvažoval potrestání úřadu, třetího pomocníka nakonec schválil.¹⁵²

V bodě číslo tři je reflektována snaha o soběstačnost panství. Sládek štáhlavského pivovaru by chtěl podávat vždy jen mladé pivo, pak by ale hrozilo vyčerpání zásob, v jehož důsledku by „*k vlastní škodě a zároveň hanbě*“ musel hrabě odkoupit pivo z Plzně. Jak z výroku Jana Vojtěcha vyplývá, nebylo toto jednání žádoucí, a tak píše, že zvažoval sládka na základě jeho chování okamžitě propustit ze služby. Nakonec na žádost svého zplnomocněnce od tohoto názoru upustil, ale nařídil, že se tak stane, pokud bude sládek i nadále jednat v rozporu s oficiálními pokyny.¹⁵³

Následující dopis oproti předchozímu není tak snadno interpretovatelný, co se údajů o odesílateli a adresátovi týče. Z vrchní strany dopisu bychom mohli soudit, že adresátem je

¹⁴⁹ SOA v Praze, Velkostatek Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice, inv. č. 347, kart. č. 2, Osobní, peněžní a statková korespondence hr. Vojtěcha Černína, 1748–1805, 1812. S. 1–4.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ VALENTA, Aleš. *Lesk a bída barokní aristokracie*. České Budějovice: Veduta, 2011. ISBN 978-80-86829-62-3. S. 39.

¹⁵² SOA v Praze, Velkostatek Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice, inv. č. 347, kart. č. 2, Osobní, peněžní a statková korespondence hr. Vojtěcha Černína, 1748–1805, 1812. S. 1–4.

¹⁵³ Tamtéž.

„*hospodářský úřad hraběte Vojtěcha Černína ve Štáhlavech*“ a že byl dopis odeslán 5. července 1792 z Vídně. Pod samotným textem psaní je uveden datum 1. července 1792, ale místo není zcela čitelné, nabízí se Dluschitz, ale taková obec se nepodařila dohledat. Úvod dopisu zní takto: „*Doufám, že v blízké budoucnosti dostanu měsíční zprávu, abych si byl více jist, neboť jsem od své nepřítomnosti ve Štáhlavech téměř žádné oznámení nedostal.*“ Soudě dle tohoto úryvku i zbytku textu by odesílatelem mohl být opět sám hrabě Černín, ale pod dopisem je podepsán jakýsi „*Donhamery*“, o němž toho více není známo.¹⁵⁴

I přes tyto nejasnosti poskytuje dopis řadu zajímavých informací dokreslujících hospodaření na štáhlavském panství. Autor informuje o tom, že zrovna nastalo příznivé počasí, a doufá, že se tak urychlí proces senoseče. Zmiňuje se také o „*hospodářském dozorci panu Seidlovi*“, o němž je psáno výše v souvislosti s počtem ovcí na velkostatku. Pisatel dále rozhoduje o tom, že obstarání sedleckých koní za blíže neurčeným účelem může být odloženo až na dobu po sečení obilí, a také zmiňuje řezníka Nováka, který měl vyzvednout prodané voly, ale doposud tak neučinil. Problému s tažnými voly se dopis věnuje důkladně. Následující úryvek stručně shrnuje autorovo stanovisko k řešenému problému s využitím poddaných k práci s tažnými voly: „*Mám tolik a tak neuvěřitelných důkazů, že bych žádnému úřadu/vrchnosti neradil, kdyby došlo k nejhoršímu, aby se uchýlil/a k výhradní spolupráci svých poddaných; údržba tažných volů jest spojena s mnoha výdaji pro panské úřady.*“ V neposlední řadě se odesílatel táže na bilanci spotřeby piva v porovnání s předchozím rokem, kterou očekává do konce měsíce.¹⁵⁵

Z této korespondence a dochovaných účtů lze soudit, že se sice nějaké problémy s hospodařením na panství čas od času objevovaly, ale v porovnání s chudšími roky na počátku 19. století v důsledku neúrody a probíhajících napoleonských válek to bylo období, kdy se vrchnostenské pokladně relativně dařilo.

3.2.3 Zřízení farnosti ve Štáhlavech

I přesto, že byly Štáhlavy největší obcí celého dominia, neměly až do počátku 19. století samostatnou farnost. V tereziánském katastru je uvedeno, že farní kostel se nacházel ve Starém Plzenci, Chválenicích a Prusinách. V samotném centru panství byla fara zřízena až za hraběte Jana Vojtěcha Černína. O zřízení bylo rozhodnuto už roku 1810, fakticky k tomu ale došlo o tři

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 5–7.

¹⁵⁵ Tamtéž.

roky později. Zámecký kostel sv. Vojtěcha, který byl z původní kaple na kostel rozšířen za Černínova otce Heřmana Jakuba, se tak stal kostelem farním.¹⁵⁶

Hlavní oltář kostela vytvořil v roce 1810 sochař Ignác Michal Platzzer (1757–1826), který pro Černína pracoval i na zakázkách pro lovecký zámek.¹⁵⁷ Původně byl ale oltář umístěn v zámecké kapli sv. Antonína v Nebílovech, přemístěn do štáhlavského kostela jej nechal až následující majitel Kristián Valdštejn-Vartenberk v roce 1829. Uvnitř kostela se nachází i postranní oltář sv. Jana Nepomuckého, který byl Janem Vojtěchem darován kostelu v roce 1802 poté, co jej zakoupil od pasovských františkánů.¹⁵⁸

Když se Štáhlavy staly samostatnou farností, bylo třeba najít faráře. Tím prvním se stal Jan Dattel, kaplan ze Starého Plzece, který ve Štáhlavech sloužil následujících 13 let. Faráři bývali do roku 1865 ubytováni v budově č. p. 92, která se nacházela přímo naproti kostelu.¹⁵⁹ Samotná budova fary pak stála hned vedle ní.¹⁶⁰

3.3 Stavitelská činnost Jana Vojtěcha

Jak je patrné už z předchozích řádků, Jan Vojtěch své štáhlavsko-nebílovské panství rád zveleboval. V této kapitole bude rozebrána jeho stavitelská činnost na velkostatku. Nejvýznamnější počiny – stavba zámku Kozel a oprava zámku Nebílovy – jsou rozděleny do samostatných rozsáhlejších podkapitol, proto budou v úvodu nejprve stručně zmíněny méně významné stavby, ačkoli chronologicky se jedná až o stavby pozdější.

Kromě zmíněných zámků se na svém panství hrabě Černín věnoval také sakrálním stavbám. Už v roce 1796 byla se souhlasem Jana Vojtěcha odeslána žádost na přestavbu provizorní budovy fary ve Chválenicích, jež nebyla v dobrém stavu. Plány vypracoval stavitel Václav Haberditz, o němž bude ještě řeč v souvislosti s oběma zámky. Tato přestavba se ale nakonec z neznámých důvodů nekonala a bylo rozhodnuto o vystavění zcela nové a větší budovy při silnici, jejíž stavba byla zahájena roku 1806. Hrabě Černín k tomu přispěl

¹⁵⁶ KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy – pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 90.

¹⁵⁷ Ignác Michal byl synem významného českého barokního sochaře Ignáce Františka Platzera (1717–1787), ale velikosti svého otce nedosáhl. Zmiňovaný oltář patří k jeho nejlepším pracím tohoto druhu. (KNOFLÍČEK, Zdeněk. *Státní zámek Kozel: průvodcovský text*. 2001. Nepublikováno. S. 38–39.)

¹⁵⁸ KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Štáhlavy – pohled do historie*. Štáhlavy: obec Štáhlavy, 2019. ISBN 978-80-907200-0-8. S. 82.

¹⁵⁹ Jedná se o empírovou budovu lesního úřadu, viz kapitola Příjmy z panství.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 90.

významným finančním obnosem, i proto je nad vchodem umístěn alianční černínsko-thunovský znak.¹⁶¹

V roce 1810 pak Jan Vojtěch nechal založit štáhlavský hřbitov, uprostřed něhož byla postavena osmiboká hřbitovní kaple s rodovou hrobkou, kam byla pohřbena Černínova první manželka Marie Josefa a později i on sám. Po tom, co panství zdědil Černínův prasynovec Kristián Valdštejn-Vartenberk, do hrobky pohřbíval i jeho rod. Stavba kaple byla provedena Černínovým zaměstnancem Antonínem Pichlerem a podílel se na ní opět Ignác Michal Platzer, který vytvořil dřevěný oltář a pískovcový náhrobek.¹⁶²

3.3.1 Stavba zámku Kozel

Připomeneme-li si výsostné postavení našeho vzdělaného osvícence, jeho příslušnost ke dvoru, zednářskému hnutí či členství v Královské radě nad apelacemi, nebude překvapením, že zámek v centru Štáhlav nebyl pro reprezentaci hraběte Jana Vojtěcha Černína dostačující. Myšlenky francouzského filozofa Jeana Jacquese Rousseaua o návratu k přírodě se šířily mezi vzdělanými vrstvami po celé Evropě a podněcovaly šlechtu k budování venkovských sídel. A tak už téhož roku, kdy hrabě Černín zdědil panství po svém otci, započal se stavbou loveckého záměčku, nazvaného původně Waldschloss, případně Jagdschloss bei Stiahlau. Současný název Kozel, který má původ v lidové tradici (podle pohanského zvyku Slovanů o obětování kozla se tak nazýval vrch Bor, na němž byl zámek postaven), se ujal až později.¹⁶³

Za stavitele klasicistního zámku zvolil hrabě Černín pražského Václava Haberditze, o němž neexistuje více zmínek než v souvislostech s černínským panstvím.¹⁶⁴ Naňková se Sedlákem uvádějí, že prostá a nenáročná architektura přízemní budovy i jednoduchost řešení interiérů svědčí o nepříliš vysoké, spíše řemeslné úrovni tohoto stavitele.¹⁶⁵ Kde k němu Jan Vojtěch přišel, není známé. Materiál ke stavbě zámku pocházel z žulového lomu u Nebílovského Borku. Celá stavba byla dokončena v roce 1789, i když dochované zprávy svědčí o tom, že už o tři roky dříve se dělala fasáda, a zámek tedy musel být v pokročilém stádiu výstavby už v roce 1786. Odpovídá tomu i výmalba místností v rokokovém i klasicistním

¹⁶¹ SANKOT, Jiří. Tajemství zapomenutého farského dvora. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/kostel-sv-martina-fara-a-skola/tajemstvi-zapomenuteho-farskeho-dvora/>.

¹⁶² ŠAROCH, Josef Vojtěch. *Štáhlavské památky* [online]. 1986. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <http://historie.guffoo.cz/index.php?nid=11434&lid=cs&oid=2823435>.

¹⁶³ KNOFLÍČEK, Zdeněk. *Státní zámek Kozel: průvodcovský text*. 2001. Nепublikováno. S. 3–4.

¹⁶⁴ VLČEK, Pavel, ed. *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-0969-8. S. 209.

¹⁶⁵ NAŇKOVÁ, Věra, Vladimír Jan SEDLÁK a Bohumír LIFKA. *Kozel u Štáhlav: státní zámek a okolí*. Praha: Čedok, 1954. S. 2.

duchu, která měla probíhat až v letech 1787–1788 a o niž se zasloužil pražský malíř Antonín Tuvora (1747–1807).¹⁶⁶

Čtyřkřídlá budova obdélníkového půdorysu byla opravdu zamýšlena velmi jednoduše a účelně, především pro ubytování hostů při pořádání honů, jakkoli se později stala skutečným sídlem, když už hrabě nepobýval na štáhlavském zámku. Významným pramenem pro poznání zařízení místností je inventář nábytku a zámeckého vybavení z roku 1789, na jehož základě byl vytvořen plán zachycující účely jednotlivých místností za hraběte Černína. V polovině hlavního jižního křídla, které bylo také Tuvorovými malbami nejhonosněji vyzdobené, se nacházely hraběcí a společenské místnosti.¹⁶⁷ I hraběnka Marie Josefa zde měla svůj salonek označený vlastními iniciály (JCZ – Josefina Czernin).¹⁶⁸ Druhá polovina jižního křídla náležela pokojům pro hosty, horní patro taktéž. Dalším hostinským pokojům a lokajně patřilo křídlo západní a východní bylo určeno pro kuchyň a jí přiléhající pokoje. Nakonec místnosti ve vstupní severní části patřily k bytu podkoního a druhá část se využívala jako stáj.¹⁶⁹

Z výčtu místností vyplývá, že vše potřebné bylo shromážděno do oné jedné budovy, což se zřejmě po pár letech stalo nedostačujícím. Hrabě Černín přišel s řešením přistavět další čtyři budovy a zvětšit tak prostory svého sídla. Na tento plán si najal architekta Ignáce Jana Nepomuka Palliardiho, s nímž už dříve spolupracoval na návrhu propojení svého pražského domu a který se také zasloužil o přestavbu Kolovratského paláce na Malé Straně pro nevlastní matku Jana Vojtěcha Marii Barboru Černínovou.¹⁷⁰ Palliardi v letech 1791–1795 navázal jednoduchou klasicistní architekturou na svého předchůdce a dotvořil tak přeměnu původně loveckého zámečku v panské sídlo. Jednalo se o budovu zámecké kaple a jízdárny, naproti nimž byla vystavěna budova lokajny a stáje.¹⁷¹

Za zmínku stojí také skutečnost, že zevnější vzhled zámku dnes neodpovídá podobě, v jaké jej vídal původní majitel hrabě Černín. Žluté omítnutí a tmavá břidlicová střecha nahradila po zestátnění zámku v roce 1945 původní šedou omítku a červeně nabarvené šindele. Dokládá to např. vyobrazení zámku na Tuvorově výmalbě ve společenském salonu

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 2–3.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 2, 24.

¹⁶⁸ KNOFLÍČEK, Zdeněk. *Státní zámek Kozel: průvodcovský text*. 2001. Nепublikováno. S. 45.

¹⁶⁹ NAŇKOVÁ, Věra, Vladimír Jan SEDLÁK a Bohumír LIFKA. *Kozel u Štáhlav: státní zámek a okolí*. Praha: Čedok, 1954. S. 2, 24.

¹⁷⁰ VLČEK, Pavel. *Umělecké památky Prahy. Malá Strana*. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0771-7. S. 251.

¹⁷¹ NAŇKOVÁ, Věra, Vladimír Jan SEDLÁK a Bohumír LIFKA. *Kozel u Štáhlav: státní zámek a okolí*. Praha: Čedok, 1954. S. 4.

v reprezentačním křídle nebo zachycení zámecké budovy na jezdeckém portrétu Jana Vojtěcha.¹⁷²

Jak už bylo několikrát zmíněno, hrabě Černín se po dostavění „Waldschlossu“ pro jeho velikost i pohodlnost na něm usídlil. Štáhlavský barokně přestavěný zámek tak přestal být využíván vrchností, ale sloužil panským úředníkům. Z dostupných zdrojů víme, že tam zůstal jeden vybavený hostinský pokoj, ale zbylý mobiliář byl přestěhován do nového sídla.¹⁷³ V evidenci mobiliárního fondu zámku Kozel je možné dohledat jednotlivé předměty dle jejich odborně odhadnuté či známé datace, na základě čehož lze vytvořit přibližný obrázek o výbavě interiérů zámku za hraběte Černína. Výše uvedený důvod stěhování nábytku vysvětluje přítomnost předmětů i ze staršího období, např. barokní sekretáře či komody.

Architektura zámku Kozel odpovídá čistému klasicismu, podobně tomu bylo i v interiérech zámku, v nichž se promítl tzv. sloh Ludvíka XVI. neboli luiséz. Tato odnož klasicismu přinesla do interiérů vavřínové věnce, festony¹⁷⁴ a stužky s mašlemi, které se na zámku Kozel projevují především ve výmalbě. Současně s tím jsou typické antické motivy, které souvisejí s obdivem ke klasickému umění.¹⁷⁵ V kozelském mobiliáři z této doby najdeme velké množství luisézních zrcadel s přístěnným stolcem, které jsou zdobeny výše zmíněnými motivy. Pro dochovaný klasicistní nábytek zámku Kozel je typická bílá barva doplněná barevnými (nejčastěji zelenými či modrými) linkami zvýrazňujícími hrany nábytku a případné ornamenty.¹⁷⁶

Pro období první poloviny 19. století, především od roku 1804, je charakteristický sloh empírový, spojený s osobou císaře Napoleona Bonaparte.¹⁷⁷ V inventáři zámku Kozel se nachází hned několik kusů empírového nábytku, který se vyznačuje černou barvou, často spojenou se zlatými detaily. Můžeme tedy předpokládat, že i hrabě Jan Vojtěch se přizpůsobil dobové módě a takový nábytek si pořídil. V neposlední řadě nesmíme zapomenout na častý intarzovaný nábytek ve středně tmavém odstínu dřeva.¹⁷⁸

¹⁷² NPÚ, Archiv státního zámku Kozel, depozitář, inv. č. KZ01541.

¹⁷³ NAŇKOVÁ, Věra, Vladimír Jan SEDLÁK a Bohumír LIFKA. *Kozel u Štáhlav: státní zámek a okolí*. Praha: Čedok, 1954. S. 4.

¹⁷⁴ Namalované či plastické závěsy, nejčastěji z květín, listů nebo ovoce.

¹⁷⁵ HEROUT, Jaroslav. *Staletí kolem nás: přehled stavebních slohů*. Vyd. 5., přeprac. a dopl. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-389-5. S. 201–203.

¹⁷⁶ NPÚ, Archiv státního zámku Kozel, depozitář.

¹⁷⁷ HEROUT, Jaroslav. *Staletí kolem nás: přehled stavebních slohů*. Vyd. 5., přeprac. a dopl. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-389-5. S. 201–203.

¹⁷⁸ NPÚ, Archiv státního zámku Kozel, depozitář.

3.3.2 Úprava zámeckého okolí

Státní zámek Kozel je dnes obklopen rozsáhlým anglickým parkem, který ale nechali vybudovat až pozdější majitelé Valdštejn-Vartenberkové.¹⁷⁹ Za hraběte Černína byl v okolí zámku rozlehlý lesní revír, což bylo pro lovecký zámek nezbytností. Obora pro vysokou zvěř se v těchto lesích rozkládala už za Kokořovců, kdy byla centrem jejich loveckého revíru, ale doposud se jí nepodařilo s přesností lokalizovat.¹⁸⁰

Po výstavbě zámku nechal Jan Vojtěch část lesního území oplotit dřevěným plotem a zřídil zde oboru pro chov bílých jelenů a daňků. Na konci 18. století už měly v Čechách oborní chovy svou úroveň, a tak nestačilo jen prostor ohradit a opatřit zvěř. Pojilo se s tím také zajištění bezpečných cest a stezek, krmelců, seníků a různých dalších zařízení.¹⁸¹

V souvislosti s tím je třeba objasnit způsob honů, které v okolí zámku Kozel za Černína probíhaly, totiž tzv. parforsní hony. Tento francouzský způsob honby na jelena se začal prosazovat počátkem 18. století a spočíval v pronásledování vybraného kusu zvěře smečkou psů a jezdců na koních. Kinský ve své publikaci popisuje složitý průběh celého honu, který se řídil ustálenými tradicemi a přesnými pravidly. Například příchod pána honu byl oznamován troubením lesních rohů a při začátku i konci honu zněly konkrétní znělky. Této společenské události se účastnilo také množství osob, které přímo nelovily, ale hon pouze sledovaly. Mezi nimi byla vždy i manželka pána honu, která celý hon sledovala z dvoukolového kočáru.¹⁸²

A právě proto bylo nezbytné vybudovat v oboře určené pro parforsní hony síť cest. Hrabě Jan Vojtěch nechal v jihovýchodní části obory rozčlenit les cestami sbíhajícími se jako paprsky hvězdy do jednoho středu, uprostřed něhož pravděpodobně stál altán. Tyto zásahy do lesní krajiny jsou v kozelském polesí částečně patrné dodnes. V podobných místech byla vybudovaná také tzv. jízdní stezka (Reitsteig), po níž se jezdilo v kočárech, případně i závodilo, pokud to její šířka dovozovala. Stezka začínala u horního vjezdu do zámku, vedla až na konec panství k hájovně Kamínky u Mirošova a také je dodnes znatelná. Západně od zámku za řekou Úslavou (mezi dnešními Šťáhlavy a Šťáhlavicemi) vznikla za hraběte Černína bažantnice

¹⁷⁹ BĚLOHLÁVEK, Miroslav: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, sv. 4., Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985. S. 160.

¹⁸⁰ DRHOVSKÝ, Karel. *Kozel: historie, architektura, příroda, společnost, osobnosti, tradice, zajímavosti, informace*. Plzeň: Fraus, 2003. Památky (Fraus). ISBN 80-7238-224-1. S. 2; TUMA, David. Bažantnice a obora u loveckého zámku Kozel u Šťáhlav. *Zprávy památkové péče*. Praha: Národní památkový ústav, 2016, **76**(5). S. 468–475. ISSN 1210-5538.

¹⁸¹ TUMA, David. Bažantnice a obora u loveckého zámku Kozel u Šťáhlav. *Zprávy památkové péče*. Praha: Národní památkový ústav, 2016, **76**(5). S. 468–475. ISSN 1210-5538.

¹⁸² KINSKÝ, Zdenko Radoslav. *Hodina vzpomínek: Kurs historie parforsních honů a dostihů v Čechách*. Chlumec nad Cidlinou: Knihtiskárna Vítězslav Klemens, 1947. S. 10–12.

obdélníkového tvaru, která se též řadila k oblíbeným loveckým zařízením. Dochoval se i její plán, datovaný do roku 1791, tedy od dva roky později od dostavění hlavní zámecké budovy. Je z něj patrné, že se na severním konci bažantnice nacházel menší rybník, který už dnes na místě neexistuje.¹⁸³

3.3.3 Oprava zámku Nebílovy

Se stavbou barokního zámku v Nebíloveh započal v roce 1706 Adam Jindřich hrabě ze Steinau, tehdejší majitel nebílovského panství. Projekt pravděpodobně vypracoval rakouský architekt Johann Lucas von Hildebrandt (1668–1745), samotným stavitelem byl ale autor mnohých staveb na Plzeňsku Jakub Auguston (1670–1735). Po smrti hraběte ze Steinau už na panství přichází rod Černínů, nová majitelka Antonie Josefa se stavbě zámku věnovala dále, a tak byla ojedinělá vrcholně barokní stavba v roce 1719 dokončena. Zámek byl ale ponechán svému osudu, Černínové ho v podstatě nevyužívali a přednost dávali zámku ve Štáhlavech. Situace se změnila až s příchodem hraběte Jana Vojtěcha v roce 1784.¹⁸⁴

Hrabě Černín téměř současně s výstavbou loveckého zámku u Štáhlav nechal kompletně opravit i nebílovskou rezidenci, na níž se podílela stejná skupina umělců jako na Kozlu. Obnova probíhala pod vedením Václava Haberditze a Ignáce Jana Nepomuka Palliardiho, interiéry byly rovněž vymalovány Antonínem Tuvorou. Hlavní práce byly dokončeny v roce 1788, v letech 1791–1792 pak Haberditz pracoval i na okolních budovách, například na stavbě určené pro úřednické byty. Ještě předtím, než byly přistavěny budovy jízďárny a konírny u zámku Kozel, byla vystavěna vysoká stáj a jízďárna přiléhající k nebílovskému zámku.¹⁸⁵

Tato rezidence má oproti jednoduchému zámku Kozel zajímavější kompozici – skládá se ze dvou trojkřídlých budov, které jsou postaveny proti sobě a původně bývaly propojeny po obou stranách nádvoří krytými chodbami.¹⁸⁶ Přední křídlo bylo určeno pro hraběte a jeho paní, v zadním křídle se nacházely hostinské pokoje a jídelny. Tzv. velká jídelna, dnes známá spíše

¹⁸³ TUMA, David. Bažantnice a obora u loveckého zámku Kozel u Štáhlav. *Zprávy památkové péče*. Praha: Národní památkový ústav, 2016, **76**(5). S. 468–475. ISSN 1210-5538.

¹⁸⁴ FIALA, Milan, Vendula HNOJSKÁ a Hana ŠÍŠKOVÁ. *Státní zámek Nebílovy: sylabus 2022*. Národní památkový ústav, 2022. Nепublikováno. S. 2.

¹⁸⁵ ROŽMBERSKÝ, Petr, Veronika MACHOVÁ a Michal FIALA. *Zámek a tvrz Nebílovy*. 2. upravené a rozšířené vydání. Plzeň: Petr Mikota, 2016. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). ISBN 978-80-87170-45-8. S. 32.

¹⁸⁶ BĚLOHLÁVEK, Miroslav: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, sv. 4., Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985. S. 223.

jako taneční sál, je proslulá výjimečnou výmalbou stěn a stropu, která vznikala v letech 1789–1792 a jejímž autorem není nikdo jiný než Antonín Tuvora.¹⁸⁷

Průvodcovský text zámku Nebílovy uvádí, že tato idylická malba, která zachycuje exotickou přírodu s rostlinami, zvířaty a ovocem, doplněnou antickými zříceninami a zednářskými symboly, byla inspirovaná výzdobou interiérů vídeňského Hofburgu a Schöbrunnu.¹⁸⁸ Méně se ale mluví o jiné inspirativní výmalbě, která poskytuje další zajímavé informace ze života hraběte Černína.

Kolem roku 1770 vytvořil Jan Václav Bergl v tanečním sále rakouského zámku Donaudorf fresku znázorňující exotickou faunu a flóru, která se nápadně podobá pozdější výmalbě sálu v Nebílovech. Vzhledem ke skutečnosti, že Donaudorf byl od roku 1809 majetkem Jana Vojtěcha Černína, je nepravděpodobné, že by se jednalo o náhodnou podobu. Možné je, že se v malbě inspiroval sám Antonín Tuvora, ale v úvahu také připadá, že hrabě Černín zámek v Donaudorfu někdy mezi lety 1770–1789 navštívil a výmalba sálu se mu natolik zalíbila, že nechal Tuvoru vytvořit podobné dílo i na svém sídle. Později přeci i samotný Donaudorf zakoupil. Tehdejšími majitelkami tohoto dolnorakouského zámku byly sestry Eleonora a Karolína hraběnky Kletzlové. Jejich možné kontakty s hrabětem Černínem se ale nepodařilo potvrdit.¹⁸⁹

Slavná éra Černínových zámků končí jeho smrtí a nástupem rodu Valdštejn-Vartenberků v roce 1816. Štáhlavy a Nebílovy se zámky zdědil Kristián Valdštejn-Vartenberk (1794–1858), prasynovec Jana Vojtěcha, který si téhož roku vzal neteř Jana Vojtěcha hraběnku Marii Františku z Thun-Hohensteinu (1793–1861). Složitě příbuzenské vztahy, které dovedly Černínova prasynovce a neteř Marie Josefy Thun-Hohensteinové ke společnému sňatku, jsou pro lepší orientaci znázorněny ve schématu, jež je k nalezení v přílohách této práce.

¹⁸⁷ FIALA, Milan, Vendula HNOJSKÁ a Hana ŠIŠKOVÁ. *Státní zámek Nebílovy: sylabus 2022*. Národní památkový ústav, 2022. Nepublikováno. S. 4, 10–11.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 11–12.

¹⁸⁹ HEIMANN, Elisabeth a Paul Nikolaus MACH. Donaudorf. *Erdteilallegorien* [online]. 3. 10. 2016 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://erdteilallegorien.univie.ac.at/orte/donaudorf#>.

Závěr

Předložená bakalářská práce si kladla za cíl vytvořit souvislý životopis hraběte Jana Vojtěcha Černína z Chudenic, jehož jméno je známé především díky zámkům Kozel a Nebílovy. Historikové se doposud zabývali primárně samotnými zámky, případně panstvím Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice, k němuž je dochováno mnoho původních pramenů ve Státním oblastním archivu v Praze. Vlastní osobnosti tohoto osvícenského šlechtice bylo věnováno jen několik řádků, k čemuž vedl především nedostatek dochovaných archiválií.

I přesto se mi podařilo objevit několik zajímavých informací o Černínově životě, které doposud nebyly známé. Jedná se například o údaje o studiu právnické fakulty a jeho disertační práce, která dokládá Černínovo osvícenské smýšlení. Dále se mi na základě studia archiválií podařilo potvrdit názory historiků o funkci nejvyššího českého lovčího, o níž bylo v oznámeních určených hraběti Janu Vojtěchovi rozhodnuto, že bude považována pouze za čestné místo a nebude spjata se skutečným výkonem činnosti. Za velký přínos této práce považuji zmapování Černínových příbuzenských vztahů a jejich následné zanesení do schématu, které vedlo například k objevení vzdáleného příbuzenského vztahu mezi oběma manželkami Jana Vojtěcha. Při svém bádání jsem narazila také na několik nesrovnalostí v pramenech, pojících se s daty křtu a úmrtí hraběte, které jsem se pokusila objasnit. Na základě studia literatury jsem získané poznatky zasazovala do kontextu a snažila se tak objasnit průběh Černínova života. Majetkové poměry hraběte Černína sice již známé a zpracované částečně byly, ale tato práce je rozvedla do širších souvislostí. Představení života Jana Vojtěcha v předchozích kapitolách bylo nutné pro pochopení jeho rozhodnutí o výstavbě nového loveckého zámku a vynaložení značné sumy na opravu nebílovské rezidence.

Jak jsem již nastínila, práci jsem rozdělila do tří hlavních kapitol, které byly i nadále členěny. První kapitola se zabývá stručnou historií českého šlechtického rodu Černínů z Chudenic a zmiňuje i významné předky Jana Vojtěcha, například Heřmana či Humprechta Jana. Následující podkapitoly se věnují už čistě chudenické linii tohoto rozvětveného rodu, která souvisí s osobou Jana Vojtěcha. Podkapitola seznamuje s Černínovými předky z jeho větve rodu, přičemž otcí Heřmanu Jakobovi je věnována samostatná podkapitola, především kvůli přiblížení rodinných a majetkových poměrů jeho potomka Jana Vojtěcha. Heřman Jakob byl ženat dvakrát. Jeho první žena a zároveň i matka Jana Vojtěcha zemřela po porodu pátého dítěte, a tak se Heřman Jakob oženil znovu. Jeho druhá žena jej přežila a dožila se až dostavby zámku Kozel. Přiblížení majetkových poměrů otce Jana Vojtěcha bylo důležité, protože právě

on získal od vzdáleného příbuzného štáhlavsko-nebílovské panství, které později ještě rozšířil přikoupením chocenického statku. Po tom, co stihl rozšířit štáhlavskou kapli na kostel, zřídil barokní kostel ve Chválenicích a přestavět renesanční tvrz ve Štáhlavech na barokní zámek, umírá a jeho majetek dědí právě jeho jediný pozůstalý syn Jan Vojtěch.

Následující rozsáhlá kapitola už se věnuje právě tomuto osvícenskému šlechtici. Je rozdělena na pět podkapitol, z nichž některé jsou dále členěny. První podkapitola je založena na zápisu v matrice o křtu Jana Vojtěcha a zkoumá, zda je možné podle něj určit i datum narození. Věnuje se také rozboru křestních jmen, jelikož je hrabě Černín v různých zdrojích označován jinak. Podkapitolu zakončují informace o absolvování studia práv a jeho zakončení sepsáním disertační práce na téma „Systém práva národů“, která dokládá Černínovu znalost latiny i jeho smýšlení o demokracii a míru. Druhá podkapitola objasňuje význam titulů císařského komořího a tajného rady a další podkapitoly rozebírají kariéru Jana Vojtěcha ve funkci rady apelačního soudu a později i úřad nejvyššího lovčího Království českého. Tyto posty jsou popsány v souvislostech s tím, jak zasahovaly do života šlechtice a co bylo náplní jeho práce. Dále jsou části věnovány i zednářskému hnutí a lovecké společnosti sv. Diany, jejichž členem také hrabě Černín byl. Podkapitola o rodinných poměrech pak shrnuje obě manželství Jana Vojtěcha. Čtvrtá podkapitola rozebírá úmrtní oznámení tohoto šlechtice, z něhož víme, že zemřel na hnisání plic. Studium lékařské literatury a konzultací s mediky jsem zjistila, že hrabě Černín v závěru života onemocněl zřejmě tuberkulózou, která byla na počátku 19. století považována za nevléčitelnou. Rozebrána byla i závěť Jana Vojtěcha, která posloužila jako další významný pramen k poznání jeho sociální sítě a z níž bylo možné v následující podkapitole sestavit majetkové poměry. Kromě známého štáhlavsko-nebílovského panství totiž vlastnil i některé statky v Rakousku, konkrétně Donaudořf a Puchberg.

Poslední a rovněž důležitá kapitola se zabývá panstvím Štáhlavy, Nebílovy a Chocence a opět je rozdělena na několik podkapitol. První z nich se snaží nastínit historii samotného panství, které sice nebylo od počátku jedním velkým celkem, ale i dějiny jednotlivých částí se několikrát protnulý. Nejvýznamnějšími držiteli panství byli příslušníci rodu Kokořovců z Kokořova, kteří jej vlastnili téměř 200 let, během nichž provedli několik stavebních úprav. Z důvodu zadlužení se jejich dominium začalo na počátku 18. století rozpadat, čímž se dostalo do rukou Černínů z Chudenic. Následující kapitoly shrnují zdejší působení Jana Vojtěcha. Jedna z podkapitol rozebírá skutečnost, že nejvíce času trávil na svém panství na nově vystavěném sídle Waldschloss (později nazývaném zámek Kozel), další se věnuje příjmům,

kteří z větší části tvořily železárny v Sedlci. Je zde také rozebrána Černínova hospodářská korespondence, která dokresluje způsob řízení panství v roce 1792. Při psaní kapitol o stavitelské činnosti Jana Vojtěcha na štáhlavsko-nebílovském panství, které se zabývají stavbou sakrálních budov ve Štáhlavech a Chválenicích, stavbou loveckého zámku Kozel a opravou sídla v Nebílovech, jsem se zaměřila čistě na období spojené s jeho osobou, tudíž informace o pozdějších osudech těchto budov práce neobsahuje. Jedna z podkapitol je věnována také úpravě okolí zámku Kozel, v němž nechal hrabě Černín zřídit bažantnici a oboru pro parforsní hony, s čímž souvisela i síť cest vybudovaná v kozelském polesí.

Informace o Janu Vojtěchu Černínovi z Chudenic a jeho životě byly doposud pouze roztroušeny v publikacích o zámcích Kozel a Nebílovy, o štáhlavském panství a v dalších pracích věnujících se jednotlivým aspektům Černínova života, k nimž jsem se dostala při důkladné bibliografické rešerši. Proto za hlavní přínos své práce považuji důsledné zpracování a propojení těchto informací v jeden souvislý celek, který bude užitečným východiskem pro případné následné bádání. Za hlubší prozkoumání by stály rozhodně Černínovy rodinné poměry, především korespondence ve věci sňatku s Marií Josefou z Thun-Hohensteinu. Další výzkum by se mohl zabývat i následnými majiteli zámku Kozel – Valdštejn-Vartenberky, jejichž životní osudy jsou taktéž zajímavé. Tato práce bude jistě užitečná i správě zámku Kozel a Nebílovy a průvodcům, kteří mohou poznatky aplikovat ve svém výkladu. Stejně učiním i já a své budoucí prohlídky zcela jistě upravím na základě informací získaných při zpracování této studie.

Resumé

The document is focused on the personality of Jan Vojtěch Černín from Chudenice and his life. The main used sources were archive files, literature and some internet sources. The thesis is based on literary sources which have been verified by a thorough study and enriched with new knowledge gained through research in archives.

The first chapter deals with a brief history of the Czech aristocratic family – the Černíns from Chudenice. The following subchapters deal with the line of this family which is related to the person of Jan Vojtěch. The subchapter presents Černín's ancestors, while a separate subchapter is devoted to his father Heřman Jakub. His first wife and Jan Vojtěch's mother died after giving birth to a fifth child, so Heřman Jakub remarried. The explanation of the property relations of Černín's father is important, because he was the one to acquire the manor Šťáhlavy and Nebílovy from a distant relative. He also expanded it by purchasing the Chocenice manor later.

The following extensive chapter is devoted to the person of Jan Vojtěch Černín. This part is in chronological order according to parts of Černín's life. The first subchapter deals with the birth and youth of Jan Vojtěch. Firstly, the date of baptism and first names are analyzed, then information about graduating from law and his dissertation thesis about "The system of the law of nations" is provided, which demonstrates Černín's knowledge of Latin and his thinking about democracy and peace. The second subchapter explains the meaning of the titles of the Imperial Chamberlain and the Secret Council and in other subchapters it discusses Jan Vojtěch's career as an appellate councillor and the highest hunter of the Kingdom of Bohemia. These posts are described in the context of how they interfered in the life of the nobleman and what was the content of his work. Furthermore, some other parts are devoted to the Masonic movement and the hunting society of St. Diana, which Černín was also a member of.

The subchapter about family relations summarizes both marriages of Jan Vojtěch. The fourth subchapter discusses the death report of this nobleman from which it is known that he died of pulmonary purulence. The will of Jan Vojtěch was also analyzed, which served as an important source of understanding of his social contacts. The last subchapter deals with his property. In addition to the well-known manor Šťáhlavy, Nebílovy and Chocenice, he also owned some estates in Austria, namely Donaudorf and Puchberg.

The third chapter is focused on the manor Štáhlavy, Nebílovy and Chocenice and is again divided into several subchapters. The first of them describes the history of the manor itself which was not a large unit from the beginning, but the history of the individual parts intersected several times. The most important owner of the manor was the Kokořovec family from Kokořov, who owned it for almost 200 years. Due to indebtedness, their dominion began to disintegrate and at the beginning of the 18th century fell into the hands of the Černíns from Chudenice.

The following subchapters summarize Jan Vojtěch's activity here. One of the subchapters discusses the fact that he spent most of his time on his estate at the newly built Waldschloss residence (later called Kozel Castle), the other deals with the income which was mostly generated by ironworks in Sedlec. Černín's economic correspondence is also analyzed, as an illustration of the way the manor was managed in 1792. When writing chapters on the construction activities of Jan Vojtěch on the manor Štáhlavy, Nebílovy and Chocenice, I focused purely on the period associated with his person, so the later stories of these buildings are not covered in this thesis.

I consider the main benefit of my work to be the consistent processing and connection of this information into one coherent whole, which will be a useful starting point for possible subsequent research.

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

Archiv hlavního města Prahy

AHMP, Sběrka matrik, Kostel P. Marie Vítězné, sign. PMV Z1, 1784–1810 [online]. Dostupné z: katalog.ahmp.cz/pragapublica/.

AHMP, Sběrka matrik, Kostel sv. Víta, sign. VÍT N5, 1710–1755 [online]. Dostupné z: katalog.ahmp.cz/pragapublica/.

AHMP, Sběrka matrik, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N8, 1722–1765 [online]. Dostupné z: katalog.ahmp.cz/pragapublica/.

AHMP, Zednářské lóže U Tří korunovaných hvězd a U Tří korunovaných sloupů v Praze, inv. č. 1, (1734) 1772–1784 (1799) [online]. Dostupné z: katalog.ahmp.cz/pragapublica/.

Archiv Národního muzea

ANM, Sběrka genealogická, sign. H10: Černín z Chudenic.

ANM, Sběrka genealogická, sign. CH4: Černín z Chudenic-a: Dějiny rodu od hr. Rud. Vratislava z Mitrovic.

ANM, Sběrka genealogická, sign. CH4: Černín z Chudenic-d: výstřižky z novin, parte atd.

Archiv Univerzity Karlovy

AUK, Katalogy posluchačů Karlo-Ferdinandovy univerzity 1755–1882 (1892): Právnická fakulta, inv. č. 156 A 11, 156 A 12, 156 A 13.

Národní knihovna České republiky

NK ČR, 094 – Staré tisky, sign. 45 C 25 [online]. Dostupné z: aleph.nkp.cz.

Národní památkový ústav

NPÚ, Archiv státního zámku Kozel, depozitář.

Státní oblastní archiv v Litoměřicích

SOA v Litoměřicích, Rodinný archiv Thun-Hohensteinů, Klášterec, sign. D 16.

SOA v Litoměřicích, Sběrka matrik, sign. Děčín 28/14 [online]. Dostupné z: <http://vademecum.soalitomeric.cz/>.

Státní oblastní archiv v Plzni

SOA v Plzni, Sběrka matrik, sign. Šťáhlavy 06 [online]. Dostupné z: www.portafontium.eu.

Státní oblastní archiv v Praze

SOA v Praze, Rodinný archiv Valdštejnů, inv. č. 3503, sign. III-1/14, kart. č. 49, Vincenc z Valdštejna, obdržené dopisy, 1787.

SOA v Praze, Rodinný archiv Valdštejnů, inv. č. 3627, sign. III-21/12, kart. č. 69, Albrecht Černín z Chudenic, poslední vůle, 1815.

SOA v Praze, Velkostatek Šťáhlavy, Nebílovy, Chocenice, inv. č. 6, Urbář panství Šťáhlavy-Nebílovy, 1719.

SOA v Praze, Velkostatek Šťáhlavy, Nebílovy, Chocenice, inv. č. 50, Kniha poddaných a vyřízených žádostí, 1790–1805.

SOA v Praze, Velkostatek Šťáhlavy, Nebílovy, Chocenice, inv. č. 347, kart. č. 2, Osobní, peněžní a statková korespondence hr. Vojtěcha Černína, 1748–1805, 1812.

SOA v Praze, Velkostatek Šťáhlavy, Nebílovy, Chocenice, inv. č. 351, kart. č. 2, hr. Vojtěch Černín v úřadu nejvyššího lovčího, 1751–1798.

Státní okresní archiv Plzeň-jih se sídlem v Blovicích

SOKA Plzeň-jih se sídlem v Blovicích, fond Farní úřad Chválenice, inv. č. 2 [online]. Dostupné z: www.portafontium.eu.

Prameny vydané

BURDOVÁ, Pavla, Dagmar CULKOVÁ, Eliška ČÁŇOVÁ, Marie LIŠKOVÁ a František RAJTORAL, ed. *Tereziánský katastr český: Svazek 3, Dominikál*. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra ČR, 1970. 653 s. Edice berních katastrů českých, moravských, slezských, 4.

Familienkalender auf das gemeine Jahr 1813. St. Galliklostergebäude: Franz Geržabeck, 1813. 78 s. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

LEUPOLD, Karl Friedrich Benjamin. *Allgemeines Adels-Archiv der österreichischen Monarchie: Des ersten Theils*. 2. Wien: Bei Franz Anton Hoffmeister, k. k. priv. Musik- Kunst- und Buchhändlern, 1789. 198 s. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

LIBRARY OF THE SURGEON-GENERAL'S OFFICE (U.S.). *Index-catalogue of the Library of the Surgeon-General's Office, United States Army: Authors and subjects*. VIII. Washington: Government Printing Office, 1887. 1078 s. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

PILLWEIN, Benedikt. *Geschichte, Geographie und Statistik des Erzerzogtums Oesterreich ob der Enns und des Herzogtums Salzburg, Dritter Theil: Der Hausruckkreis*. 3. Linz: Quandt, 1843. 456 s. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

SCHALLER, Jaroslav. *Topographie des Königreichs Böhmen: darinn alle Städte, Flecken, Herrschaften, Schlösser, Landgüter, Edelsitze, Klöster, Dörfer, wie auch verfallene Schlösser und Städte unter den ehemaligen und jetzigen Benennungen samt ihren Merkwürdigkeiten beschrieben werden. Pilsner Kreis. Neunter Theil*. 9. Praha a Vídeň: in der von Schönfeldschen Handlung, 1788. 231 s. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

SCHILLING, Gustav. *Geschichte des Hauses Hohenzollern in genealogisch-fortlaufenden Biographien aller seiner Regenten*. Leipzig: Friedrich Fleischer, 1843. 678 s. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

SCHÖNFELD, Ignaz Ritter von. *Adels-Schematismus des österreichischen Kaiserstaates. I. Erster Jahrgang*. Schaumburg: Anton Strauss, 1824. 251 s. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

SCHWEICKHARDT VON SICKINGEN, Franz Xaver. *Darstellung des Erzherzogtums Oesterreich unter der Enns, durch umfassende Beschreibung aller Ruinen, Schlösser, Herrschaften, Städte, Märkte, Dörfer, Kotten etc. etc. topographisch-statistisch-genealogisch-historisch bearbeitet und nach bestehenden vier Kreisvierteln gereiht, Zwölfter Band, Viertel Ober-Wienerwald*. 12. Wien: Aus J.B. Wallishausser's Buchdruckerei, 1838. 304 s. Dostupné také z: <https://books.google.cz/>.

Literatura

ANTONÍN, Luboš. *Moudrost – síla – krása: zednářské tisky ze zámeckých knihoven v České republice*. Praha: Národní knihovna ČR, 2003. Edice oddělení starých rukopisů a tisků (Národní knihovna České republiky). 231 s. ISBN 80-7050-416-1.

BATĚK, Jaroslav. *Z dějin Štáhlav*. Blovice: Okresní muzeum, 1967. 43 s.

BĚLOHLÁVEK, Miroslav: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, sv. 4., Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985. 521 s.

BERÁNEK, Karel. *Dějiny Univerzity Karlovy II: 1622–1802*. Redakce Josef PETRÁŇ, František KAVKA, redaktorka svazku Ivana ČORNEJOVÁ. Praha: Karolinum, 1995. 285 s. ISBN 80-7184-050-5.

BŮŽEK, Václav, Josef GRULICH a Zdeněk BEZECNÝ. *Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Česká historie. 1025 s. ISBN 978-80-7422-062-3.

CERMAN, Ivo. *Šlechtická kultura v 18. století: filozofové, mystici, politici*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Česká historie. 761 s. ISBN 978-80-7422-122-4.

DOBŘENSKÝ Z DOBŘENIC, Jan Maxmilián. *Z Dobřenic je cesta dlouhá*. 3. opr. a dopl. vyd. Havlíčkův Brod: Hejkal, 1996. 184 s. ISBN 80-901646-8-4.

DRHOVSKÝ, Karel. *Kozel: historie, architektura, příroda, společnost, osobnosti, tradice, zajímavosti, informace*. Plzeň: Fraus, 2003. Památky (Fraus). 16 s. ISBN 80-7238-224-1.

FIALA, Milan, Vendula HNOJSKÁ a Hana ŠIŠKOVÁ. *Státní zámek Nebílovy: sylabus 2022*. Národní památkový ústav, 2022. 12 s. Nепublikováno.

HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti. 1*. Praha: Akropolis, 1992. 197 s. ISBN 80-901020-3-4.

HEROUT, Jaroslav. *Staletí kolem nás: přehled stavebních slohů*. Vyd. 5., přeprac. a dopl. Praha: Paseka, 2002. 360 s. ISBN 80-7185-389-5.

HOJDA, Zdeněk, Eva CHODĚJOVSKÁ, Milena HAJNÁ a Alexandra TESAŘÍKOVÁ. *Heřman Jakub Černín na cestě za Alpy a Pyreneje I: Kavalírská cesta českého šlechtice do německých zemí, Itálie, Francie, Španělska a Portugalska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014. 758 s. ISBN 978-80-7422-281-8.

JUŘÍK, Pavel. *Czerninové: nezahyneš ani ohněm, ani mečem*. Praha: Euromedia Group, 2021. Universum (Euromedia Group). 159 s. ISBN 978-80-242-7274-0.

KALISTA, Zdeněk. *Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic: zrození barokního kavalíra*. Praha: Zdeněk Kalista, 1932. 269 s.

KEPKOVÁ, Jana, Jan JERMÁŘ, Roman BERKOVEC a Jaroslav ČECHURA. *Šťáhlavy – pohled do historie*. Šťáhlavy: obec Šťáhlavy, 2019. 500 s. ISBN 978-80-907200-0-8.

KINSKÝ, Zdenko Radoslav. *Hodina vzpomínek: Kurs historie parforsních honů a dostihů v Čechách*. Chlumec nad Cidlinou: Knihtiskárna Vítězslav Klemens, 1947. 36 s.

KNOFLÍČEK, Zdeněk. *Státní zámek Kozel: průvodcovský text*. 2001. 63 s. Nепublikováno.

KOBLASA, Pavel. *Czerninové z Chudenic: stručné dějiny rodu a schematismus rodových panství*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek, 2000. 34 s.

KOLÁČNÝ, Ivan. *Řády a vyznamenání Habsburské monarchie*. Praha: Elka Press, 2006. Militaria (Elka Press). 304 s. ISBN 80-902745-9-5.

KRÁL, Pavel. *Mezi životem a smrtí: testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*. České Budějovice: Historický ústav Jihočeské univerzity, 2002. Monographia historica. 665 s. ISBN 80-7040-463-9.

KŘEPELKOVÁ, Anita. *Apelační soud v Praze, 1548–1783 (1788): inventář*. Praha: Národní archiv České republiky, 1964. 69 s. Dostupné také z: <https://vademecum.nacr.cz/>.

MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 2. rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. 330 s. ISBN 80-204-0760-X.

MŽYKOVÁ, Marie a Harald SKALA. *Des Fours: Valdštejnův plukovník a jeho potomstvo*. Praha: Národní památkový ústav, 2012. 207 s. ISBN 978-80-87104-98-9.

NAČERADSKÁ, Petra. *Po stopách Valdštejnů*. Praha: Národní památkový ústav, ©2020. 167 s. ISBN 978-80-7480-152-5.

NAŇKOVÁ, Věra, Vladimír Jan SEDLÁK a Bohumír LIFKA. *Kozel u Štáhlav: státní zámek a okolí*. Praha: Čedok, 1954. 24 s.

NOVOTNÝ, Antonín. *Královská obora*. Ed. poznámku napsal Vladimír BYSTROV. Praha: Bystrov a synové, 2000. 270 s. ISBN 80-85980-18-5.

PALACKÝ, František, CHARVÁT, Jaroslav a František KRČMA, ed. *Dílo Františka Palackého I*. Praha: L. Mazáč, 1941. 422 s.

PÁV, Jaroslav. *Zaniklé železářny v povodí Úslavy*. Vydáno ve spolupráci s Okresním muzeem Plzeň-jih v Blovicích a firmou dr. Jaroslav Hrdina Plzeň: Plzeň, 1995. 166 s.

PODŠKUBKA, Jan. *České svobodné zednářství v průběhu XVIII. století*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2005. Edice oddělení starých rukopisů a tisků (Národní knihovna České republiky). 326 s. ISBN 80-7050-444-7.

POUZAR, Vladimír. *Almanach českých šlechtických rodů*. Praha: Martin, 1999. 413 s. ISBN 80-85955-13-X.

RÁBOVÁ, Šárka Caitlín. *Kulturní reflexe tuberkulózy v českých zemích 1800-1945*. Praha: Academia, 2018. Studentské práce. 245 s. ISBN 978-80-200-2774-0.

ROŽMBERSKÝ, Petr a Veronika MACHOVÁ. *Zámek a tvrz v Chocenicích*. Plzeň: České Hrady, 2002. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). 48 s. ISBN 80-86596-08-7.

ROŽMBERSKÝ, Petr, Veronika MACHOVÁ a Michal FIALA. *Zámek a tvrz Nebílovy*. 2. upravené a rozšířené vydání. Plzeň: Petr Mikota, 2016. Zapomenuté hrady, tvrze a místa (Petr Mikota). 60 s. ISBN 978-80-87170-45-8.

SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království Českého: Díl 13, Plzeňsko a Loketsko*. Ilustroval Karel LIEBSCHER, ilustroval Vojtěch KRÁL Z DOBRÉ VODY. V Praze: F. Šimáček, 1905. 258 s.

STEJSKALOVÁ, Jana, Ivana SÍBRTOVÁ a Martin VLASÁK. *Pražské historické zahrady a parky: architektura, dendrologie, památková péče*. Praha: Academia, 2018. Průvodce (Academia). 455 s. ISBN 978-80-200-2835-8.

STOKLASOVÁ, Hana. *Katolické přechodové rituály v českých zemích v "dlouhém" 19. století*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2017. 283 s. ISBN 978-80-7560-076-9.

TISCHER, František. *Hrobky hrabat Černínův z Chudenic*. Jindřichův Hradec: František Tischer (A. Landfrasa syn), 1898. 24 s.

TŘÍŠKA, Josef. *Disertace Pražské univerzity 16.-18. století: Dissertationes Universitatis Pragensis 16.-18. saec.* Praha: Univerzita Karlova, 1977. Knihnice Archivu Univerzity Karlovy, sv. č. 5. 174 s.

VALENTA, Aleš. *Finanční poměry české šlechty ve druhé polovině 18. století: (chlumečtí Kinští v letech 1740-1770)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 170 s. ISBN 80-7041-272-0.

VALENTA, Aleš. *Lesk a bída barokní aristokracie*. České Budějovice: Veduta, 2011. 291 s. ISBN 978-80-86829-62-3.

VELKOVÁ, Alice. *Krutá vrchnost, ubozí poddaní?: proměny venkovské rodiny a společnosti v 18. a první polovině 19. století na příkladu západočeského panství Štáhlavy*. Praha: Historický ústav, 2009. 586 s. ISBN 978-80-7286-151-4.

VLČEK, Pavel, ed. *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha: Academia, 2004. 762 s. ISBN 80-200-0969-8.

VLČEK, Pavel. *Umělecké památky Prahy. Malá Strana*. Praha: Academia, 1999. 686 s. ISBN 80-200-0771-7.

VOKÁČOVÁ, Petra. *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*. Praha: Academia, 2014. Historie (Academia). 963 s. ISBN 978-80-200-2364-3.

VOLF, Josef. *Zednáři na Klatovsku*. Úvodem, doslovem a poznámkami opatřil Ant. HARTL. Klatovy: nákladem a tiskem Ot. Čermáka, 1938. 51 s.

Příspěvky ve sbornících

HAJŠMAN, Jan. Kniha žádostí: Netradiční pohled do života na štáhlavském panství na přelomu 18. a 19. století. In: *Jižní Plzeňsko: Historickovlastivědný sborník muzea jižního Plzeňska v Blovicích*. Blovice: Muzeum Jižního Plzeňska v Blovicích, 2007, 5. S. 24–38. ISBN 978-80-86596-92-1.

HRBEK, Jiří. Císařský hon na krávkovlášském panství v roce 1721. In: *Rakovnický historický sborník*. Rakovník: Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv Rakovník, 2011, 8. S. 5–27. ISBN:978-80-86772-55-4.

KODERA, Pavel. Mapy panství Štáhlavy a Nebílovy – málo známý pramen k poznání sídel a krajiny jižního Plzeňska v 18. století. In: *Minulostí západočeského kraje*. Plzeň: Albis international, 2007, 42(2). S. 569–586. ISBN 978-80-86971-51-3.

MARTÍNKOVÁ, Romana, Aleš VALENTA, Veronika VILIMOVSKÁ. Úřad nejvyššího lovčího za Leopolda Kinského (1751–1760). In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice: Východočeské muzeum v Pardubicích, 2007, 14. S. 109–141. ISBN 978-80-86046-98-3.

Dostupné také z: https://www.vcm.cz/documents/1194/martinkova-valenta-vilimovska_vcsh14-2007.pdf.

Články v periodikách

KALISTA, Zdeněk. Královský komoří Černín: 1197–1212. *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze*. Praha: Společnost přátel starožitností československých, 1928, 26. S. 49–61.

ŠALAK, Boris. Všeobecný apelační soud v Praze. *Právněhistorické studie*. Praha: Karolinum, 2014, 44(1). S. 80–111. ISSN 0079-4929. Dostupné také z: https://karolinum.cz/data/clanek/1124/PHS_1_2014.80-111.pdf.

TUMA, David. Bažantnice a obora u loveckého zámku Kozel u Štáhlav. *Zprávy památkové péče*. Praha: Národní památkový ústav, 2016, 76(5). S. 468–475. ISSN 1210-5538.

Kvalifikační práce

ŠALAK, Boris. *Apelační soud v letech 1749 až 1790 (1850)*. Praha, 2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce Hojda, Zdeněk.

Elektronické zdroje

ČERVENKA, Vladimír. Černínové z Chudenic. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. 20. 2. 2016 [cit. 2021-11-17]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/cerninove-z-chudenic/cerninove-z-chudenic-64cs.html>.

ČINČEROVÁ, Alena. Modrá krev: Czerninové. *Česká televize* [online]. 2017 [cit. 2021-11-]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11453913494-modra-krev/414235100141001-czerninove/>.

HEIMANN, Elisabeth a Paul Nikolaus MACH. Donaudorf. *Erdteilallegorien* [online]. 3. 10. 2016 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://erdteilallegorien.univie.ac.at/orte/donaudorf#>.

MAREK, Miroslav. GENEALOGY.EU. *Czernin I* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <http://www.genealogy.euweb.cz/bohemia/czernin1.html>.

NĚMEC, Miroslav a Jiří SANKOT. Osudy barokního kostela sv. Martina. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/kostel-sv-martina-fara-a-skola/osudy-barokniho-kostela-sv-martina/>.

SANKOT, Jiří. Dientzenhoferův kostel sv. Martina – výstavba, popis, inspirace. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/kostel-sv-martina-fara-a-skola/dientzenhoferuv-kostel-sv-martina-vystavba-popis-inspirace/>.

SANKOT, Jiří. Hraběnka Marie Barbora Černínová. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/rodiny-a-osobnosti/hrabenka-marie-barbora-cerninova/>.

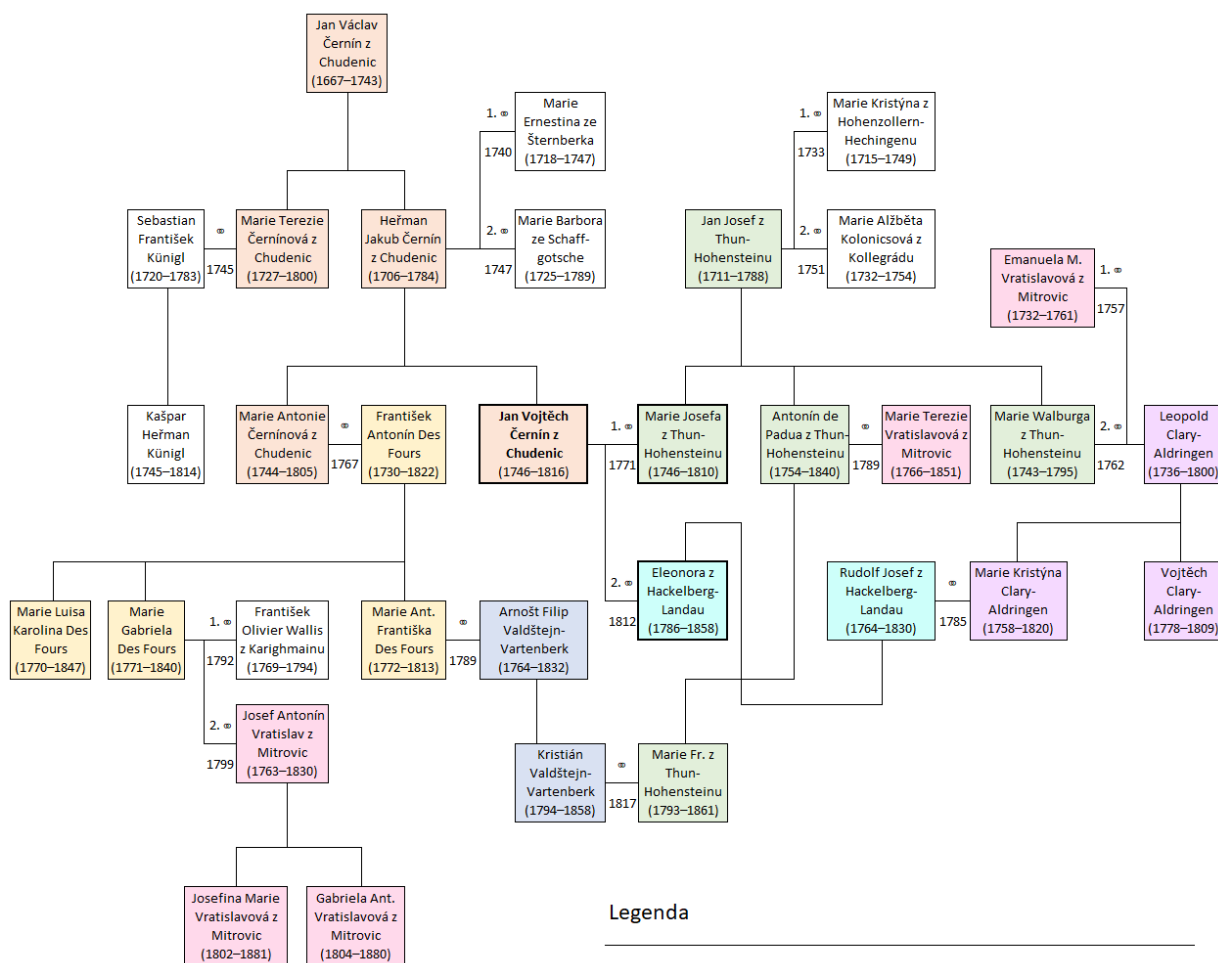
SANKOT, Jiří. Tajemství zapomenutého farského dvora. *Oficiální stránky obce Chválenice* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.chvalenice.cz/obec-107/z-historie-obce-1/kapitoly-z-historie/kostel-sv-martina-fara-a-skola/tajemstvi-zapomenuteho-farskeho-dvora/>.

ŠAROCH, Josef Vojtěch. *Štáhlavské památky* [online]. 1986. [cit. 2022-03-11]. Dostupné z: <http://historie.guffoo.cz/index.php?nid=11434&lid=cs&oid=2823435>.

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Schéma příbuzenských vztahů Jana Vojtěcha Černína z Chudenic
- Příloha č. 2: Časová osa významných událostí zmíněných v textu práce
- Příloha č. 3: Portrét hraběte Jana Vojtěcha Černína (1783)
- Příloha č. 4: Portrét hraběte Černína z Chudenic (1801–1805)
- Příloha č. 5: Jezdecký portrét hr. Černína z Chudenic, v pozadí zámek Kozel (1801–1805)
- Příloha č. 6: Jezdecká podobizna Marie Josefy Černínové
- Příloha č. 7: Úvodní strany disertační práce Jana Vojtěcha Černína
- Příloha č. 8: Lovecký řád sv. Diany
- Příloha č. 9: Zápis v matrice o sňatku Jana Vojtěcha Černína s Marií Josefou z Thun-Hohensteinu
- Příloha č. 10: Parte hraběte Jana Vojtěcha Černína
- Příloha č. 11: Pečeť a podpis hraběte (Jana) Vojtěcha Černína
- Příloha č. 12: Mapa panství Štáhlavy, Nebílovy, Chocence
- Příloha č. 13: Zámek Kozel – pohled na hlavní budovu zámku a jízdárnu
- Příloha č. 14: Zámek Kozel – pohled z nádvoří na jižní vstupní křídlo
- Příloha č. 15: Interiéry zámku Kozel – hostinská ložnice zařízená luisézním nábytkem
- Příloha č. 16: Zámek Štáhlavy – dnešní pohled z návsi
- Příloha č. 17: Hřbitovní kaple ve Štáhlavech, v níž je Jan Vojtěch pohřben
- Příloha č. 18: Zámek Nebílovy – pohled z nádvoří na přední křídlo
- Příloha č. 19: Zámek Nebílovy – pohled z nádvoří na zadní křídlo
- Příloha č. 20: Budova fary ve Chválenicích
- Příloha č. 21: Alianční znak rodu Černínů a Thun-Hohensteinů na průčelí fary ve Chválenicích
- Příloha č. 22: Alianční znak rodu Černínů a Thun-Hohensteinů nade dveřmi vedoucími na terasu zámku Kozel
- Příloha č. 23: Pohled na zámek Donaudorf v Dolních Rakousích
- Příloha č. 24: Výmalba velkého tanečního sálu na zámku Nebílovy od Antonína Tuvory
- Příloha č. 25: Freska na zámku Laudon od Jana Václava Bergla, která byla původně na zámku Donaudorf

Příloha č. 1: Schéma příbuzenských vztahů Jana Vojtěcha Černína z Chudenic¹⁹⁰

Legenda

	Černínové z Chudenic		Valdštejn-Vartenberkové
	Des Fours		Clary-Aldringen
	Thun-Hohensteinové		Vratislavové z Mitrovic
	Hackelberg-Landau		sňatek

¹⁹⁰ Schéma bylo zpracováno autorkou na základě zdrojů ocitovaných v textu práce.

Příloha č. 2: Časová osa významných událostí zmíněných v textu práce¹⁹¹

1706	narození Heřmana Jakuba Černína z Chudenic
1739	panství Štáhlavy, Nebílovy do majetku Heřmana Jakuba Černína z Chudenic
9. 5. 1740	svatba Heřmana Jakuba Černína s Marií Ernestinou ze Šternberka
29. 7. 1744	křest Marie Antonie Černínové z Chudenic
4. 1. 1746	křest Jana Vojtěcha Černína z Chudenic
29. 1. 1746	křest Marie Josefy z Thun-Hohensteinu
7. 2. 1747	smrt Marie Ernestiny Černínové z Chudenic, roz. ze Šternberka
1. 7. 1747	svatba Heřmana Jakuba Černína s Marií Barborou ze Schaffgotsche
1747–1752	stavba kostela sv. Martina ve Chválenicích
cca 1758	k panství připojeny Chocenice
1759	Marie Barbora Černínová kupuje Kolovratský palác v Praze
1762	Heřman Jakub rozšiřuje kapli sv. Vojtěcha na kostel
25. 8. 1767	svatba Marie Antonie Černínové s Františkem Antonínem Des Fours
1768	dokončení studia Jana Vojtěcha
7. 8. 1771	svatba Jana Vojtěcha Černína s Marií Josefou z Thun-Hohensteinu
1772	zasvěcení Jana Vojtěcha do zednářské lóže U tří korunovaných hvězd
1782	dokončena přístavba zámku Štáhlavy
14. 11. 1784	smrt Heřmana Jakuba Černína z Chudenic → Jan Vojtěch dědí panství po otci
1784–1789	Jan Vojtěch nechává stavět hlavní budovu zámku Kozel
1785–1792	Jan Vojtěch nechává obnovit zámek Nebílovy
14. 5. 1786	narození Marie Eleonory Hackelberg-Landau
11. 11. 1789	smrt Marie Barbory Černínové z Chudenic, roz. ze Schaffgotsche
1790	Jan Vojtěch se stává nejvyšším lovčím
1791–1795	Jan Vojtěch nechává přistavět nové 4 budovy zámku Kozel
1802	Jan Vojtěch kupuje panství Puchberg v Dolním Rakousku
16. 11. 1805	smrt Marie Antonie Des Fours, roz. Černínové z Chudenic
1809	Jan Vojtěch kupuje panství Donaudorf v Dolním Rakousku
7. 6. 1810	smrt Marie Josefy Černínové z Chudenic, roz. z Thun-Hohensteinu

¹⁹¹ Časová osa byla zpracována autorkou na základě zdrojů ocitovaných v textu práce.

- 1810 Jan Vojtěch zakládá štáhlavský hřbitov, nechává postavit hřbitovní kapli
6. 8. 1812 svatba Jana Vojtěcha Černína s Marií Eleonorou Hackelberg-Landau
- 1813 Jan Vojtěch zřizuje faru ve Štáhlavech
2. 6. 1816 smrt Jana Vojtěcha Černína z Chudenic → panství dědí Kristián Valdštejn
29. 6. 1858 smrt Marie Eleonory Černínové z Chudenic, roz. Hackelberg-Landau

Příloha č. 3: Portrét hraběte Jana Vojtěcha Černína (1783)¹⁹²

¹⁹² NPÚ, Archiv státního zámku Nebílovy. Foto autorky.

Příloha č. 4: Portrét hraběte Černína z Chudenic (1801–1805)¹⁹³

¹⁹³ NPÚ, Archiv státního zámku Kozel, depozitář, inv. č. KZ01685.

Příloha č. 5: Jezdecký portrét hr. Černína z Chudenic, v pozadí zámek Kozel (1801–1805)¹⁹⁴

¹⁹⁴ NPÚ, Archiv státního zámku Kozel, depozitář, inv. č. KZ01541. Foto autorky.

Příloha č. 6: Jezdecká podobizna Marie Josefy Černínové¹⁹⁵

¹⁹⁵ NPÚ, Archiv státního zámku Kozel, depozitář, inv. č. KZ01542. Foto autorky.

Příloha č. 7: Úvodní strany disertační práce Jana Vojtěcha Černína¹⁹⁶

Příloha č. 8: Lovecký řád sv. Diany¹⁹⁷

¹⁹⁶ NK ČR, 094 – Staré tisky, sign. 45 C 25 [online]. Dostupné z: aleph.nkp.cz.

¹⁹⁷ KOLÁČNÝ, Ivan. *Řády a vyznamenání Habsburské monarchie*. Praha: Elka Press, 2006. Militaria (Elka Press). ISBN 80-902745-9-5. S. 73.

Příloha č. 9: Zápis v matrice o sňatku Jana Vojtěcha Černína s Marií Josefou z Thun-Hohensteinu¹⁹⁸

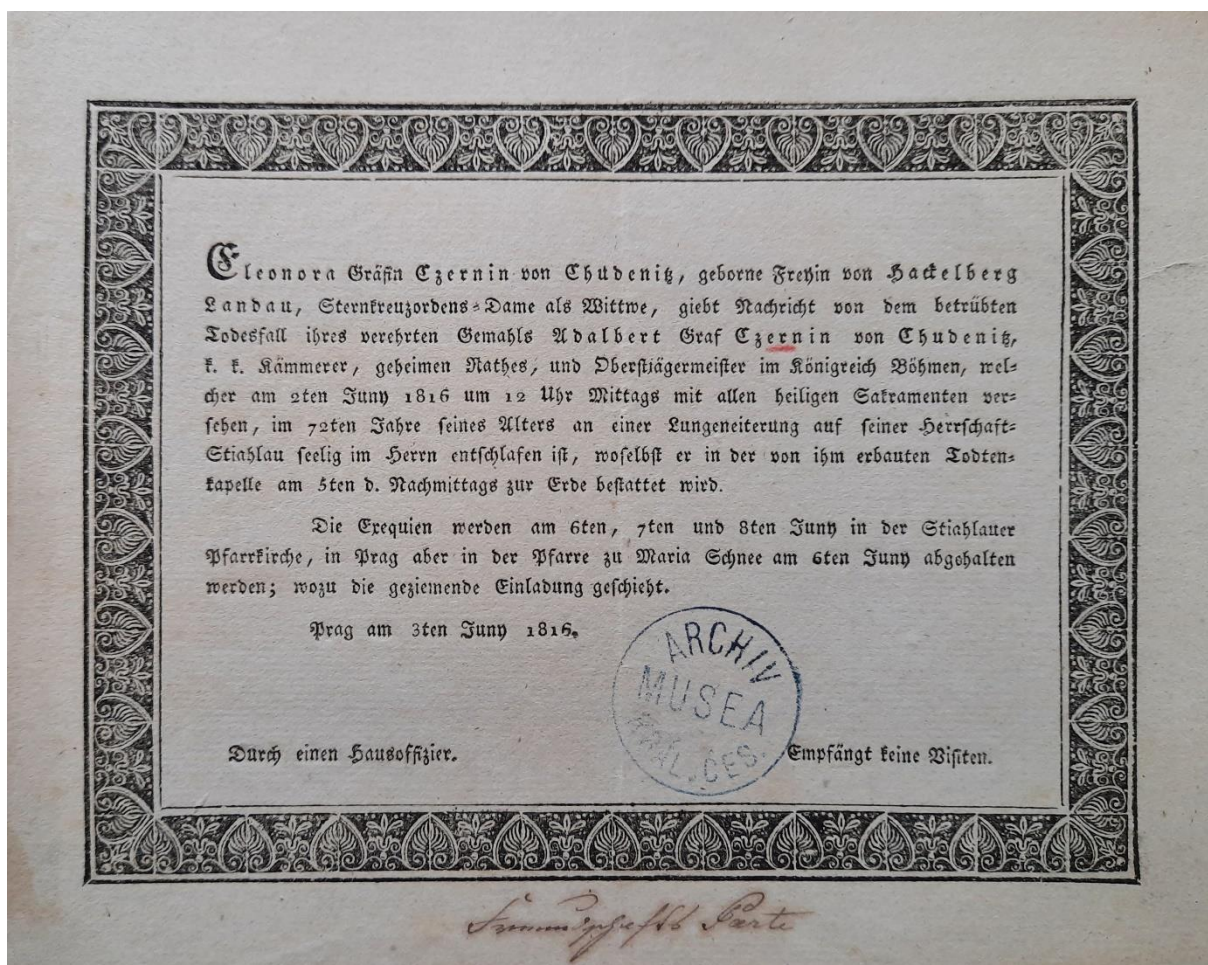
42. *Monse Augusto.*

Dies	Copula	Sponsi	Testes	Religio	Locus
7 ^{mo} Aug ^o 17 ^{ma} Par ^o	Illustrissimus Et Dominus Hermannus liber Baro Hennigar de Eberg Decanus Tetschauer sis.	Illustrissimus D.D. Adal- bertus Procopius Ioannes Nepomucenus S.R.I. Comes Czernin de Chudenitz, sua Sac. Cas. Reg. Ap. Maj ^o Camerarius, et Regiarum Appellationum actualis Consiliarius, Excell ^o ac Ill ^{mo} D ⁿⁱ D ⁿⁱ Hiero- nimo Jacobi S.R.I. Comit ^{is} Czernin de Chudenitz, Domini Dominorum Stialaw, Pilsenitz, Radienau et Nebilau, et Erophenitz, sua Sac. Cas. Reg. Ap. Maj ^o Camerarij, Intimij Consiliarij Excell ^o ac Ill ^{mo} D ⁿⁱ D ⁿⁱ Mara Ernestina e. S.R.I. Comitatus de Sternberg, Uni- cus ac Legionis filius cum Ill ^{ma} D ^{na} D ^{na} MARIA JOSEPHA e. S.R.I. Comitatus de Thun, in Castro Dragensi sua Sac. Cas. Reg. Ap. Maj ^o Contuberniali Ill ^{mo} Domini Domini Joannis Josephi S.R.I. Comitatus de Thun, Domini Dominorum Hospitarij Tetscher, Schuschitz, Costerle, Benden et ap. sua Sac. Cas. Reg. Ap. Maj ^o actualis Camerarij Ill ^{ma} Domina Domina MARIE Christiane e. Principatus de Hohenpollern Regi- sima Filia	Excell ^o ac Ill ^{mo} D. D. Wadeczlag Petrus Dato de Czernitz de do Czernitz Dominus Dominorum Dobze- nitz, Traibram Aurow et Necepin sua Sac. Cas. Reg. Ap. Maj ^o Camerarij actualis ac Intimij Consili- arij Ill ^{mo} D. D ⁿⁱ Franciscus Antonius S.R.I. Comes de Fours in Mont et Adenville sua Sac. Cas. Reg. Ap. Maj ^o Camerarij	Catholice	Tetschauer

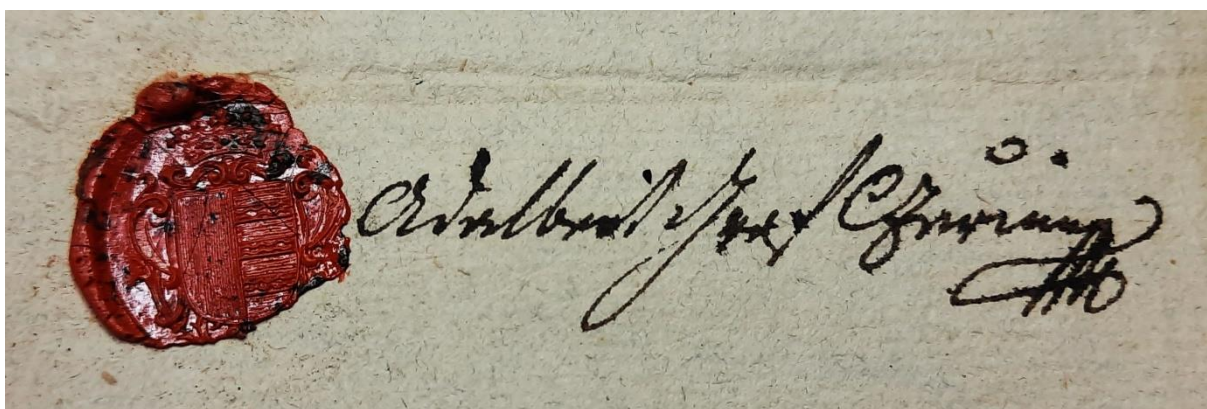
Nile servat^o hinc interpolat^o denuntiacionibus in Ecclesia L.X. factis
praestito in hunc finem ab Illma sponsa de nullo subiret
impedimento Canonica Copula solent^o Regium Benedic^o ob hunc in Capella Archiep^o
Georgii Platz

¹⁹⁸ SOA v Litoměřicích, Sběrka matrik, sign. Děčín 28/14, s. 42 [online]. Dostupné z: <http://vademezum.soalitomerice.cz/>.

Příloha č. 10: Parte hraběte Jana Vojtěcha Černína¹⁹⁹

Příloha č. 11: Pečeť a podpis hraběte (Jana) Vojtěcha Černína²⁰⁰

¹⁹⁹ ANM, Sbirka genealogická, sign. CH4: Černín z Chudenic-d: výstřižky z novin, parte atd. Foto autorky.

²⁰⁰ SOA v Praze, Velkostatek Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice, inv. č. 351, kart. č. 2, hr. Vojtěch Černín v úřadu nejvyššího lovčího, 1751–1798. Foto autorky.

Příloha č. 12: Mapa panství Štáhlavy, Nebílovy, Chocenice²⁰¹

²⁰¹ BATĚK, Jaroslav. *Z dějin Štáhlav*. Blovice: Okresní muzeum, 1967. S. 29.

Příloha č. 13: Zámek Kozel – pohled na hlavní budovu zámku a jízdárnu²⁰²

Příloha č. 14: Zámek Kozel – pohled z nádvoří na severní vstupní křídlo²⁰³

²⁰² Foto autorky.

²⁰³ Foto autorky.

Příloha č. 15: Interiéry zámku Kozel – hostinská ložnice zařízená luisézním nábytkem²⁰⁴

Příloha č. 16: Zámek Štřehlavy – dnešní pohled z návsi²⁰⁵

²⁰⁴ Foto autorky.

²⁰⁵ Foto autorky.

Příloha č. 17: Hřbitovní kaple ve Štáhlavech, v níž je Jan Vojtěch pohřben²⁰⁶

²⁰⁶ Foto autorky.

Příloha č. 18: Zámek Nebílovy – pohled z nádvoří na přední křídlo²⁰⁷

Příloha č. 19: Zámek Nebílovy – pohled z nádvoří na zadní křídlo²⁰⁸

²⁰⁷ Foto autorky.

²⁰⁸ Foto autorky.

Příloha č. 20: Budova fary ve Chválenicích²⁰⁹

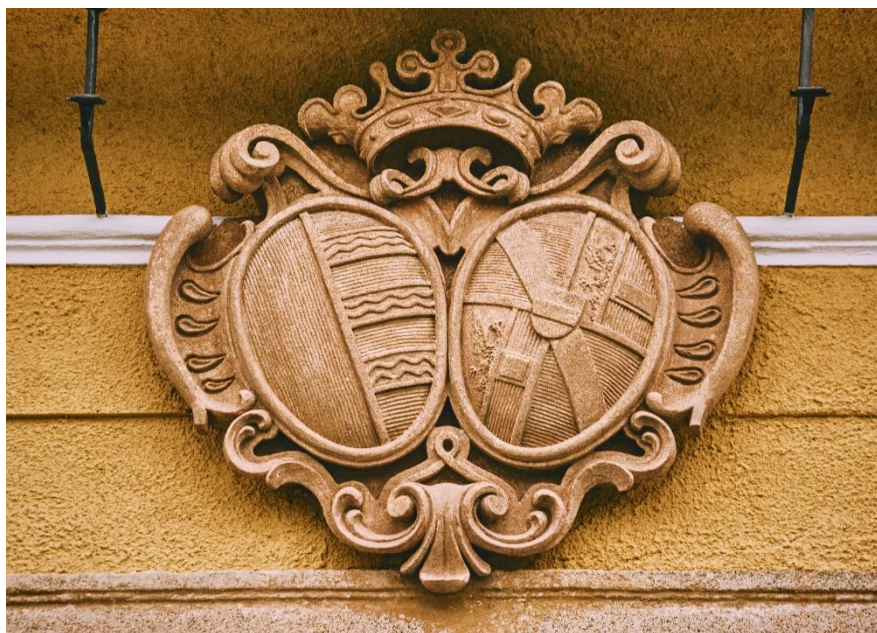
Příloha č. 21: Alianční znak rodu Černínů a Thun-Hohensteinů na průčelí fary ve Chválenicích²¹⁰

²⁰⁹ Foto autorky.

²¹⁰ Jedná se o kopie nahrazující původní erb a chronogram, které byly strženy v 90. letech 20. století při opravě fasády. Foto autorky.

Příloha č. 22: Alianční znak rodu Černínů a Thun-Hohensteinů nade dveřmi vedoucími na terasu zámku Kozel²¹¹

Příloha č. 23: Pohled na zámek Donaudoorf v Dolních Rakousích²¹²

²¹¹ Foto autorky.

²¹² NPÚ, Archiv státního zámku Kozel, depozitář, inv. č. KZ01400. Foto autorky.

Příloha č. 24: Výmalba velkého tanečního sálu na zámku Nebílovy od Antonína Tuvory²¹³

Příloha č. 25: Freska na zámku Laudon od Jana Václava Bergla, která byla původně na zámku Donaudorf²¹⁴

²¹³ Foto autorky.

²¹⁴ SCHIMEK, Erich J. Schloss Laudon. In: *DerStandard.at* [online]. 28. března 2018 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.derstandard.at/story/2000076843482/schloss-laudon-neuer-besitzer-fuer-wiener-wasserschloss-gesucht>.